

සොළුරූ දැක්ම

සම්මා දිට්ඨි සූත්‍රය
සහ
බාල - පණ්ඩිත සිරිත

www.buddhismforyou.org

ආචාර්ය පූජනීය
මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ

ධර්මප්‍රභාසම්මාන

පුණ්‍යානුමෝදනාව

දැනට වසරකට පෙර අභාවප්‍රාප්ත වූ ඒ. බදුගේ පියාණන්ට සහ අපගේ මියගිය සියළු දෙනාගේ උතුම් වූ නිර්වාණාවබෝධය පිණිසද,

සුඵචන්ව සිටින අපගේ දෙමාපියන් වන සුනිල් අලහකෝන් මැතිතුමාට, දොනා අලහකෝන් මැතිණියට සහ කුසුමා විජේසූරිය මැතිණියට නිදුක් නිරෝගී සුවය සහ දිගාසිරි පතාද,

අපගේ සහෝදර සහෝදරියන්ට සෙත් පැතීමටත්, ඔවුන්ගේ දරුවන්ගේ අධ්‍යාපන කටයුතු සඵල වී අනාගතය ගුණ නුවණින් පෝෂණය වීම පිණිසද, මෙය කියවන ඔබ සැමටත් උතුම් වූ චතුරාර්ය සත්‍යම අවබෝධ වේවායි අධිෂ්ඨාන කරමින්ද, මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථය ඔබට පූජා කරනු ලබන්නේ,

සුමත්, මොනිකා සහ දසුන්
පුතණුවන් විසිනි.

පැතුම....

අප සැමට චතුරායඪී සත්‍ය අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා මඟපෙන්වන, බන්තරමුල්ල සිරිසුදස්සනාරාම සඳහම් සෙනසුනෙහි අධිපති ආචාර්ය පුප්‍රනීය මිරිසිසේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ ඇතුළු වැඩ වසන සියළුම ස්වාමීන් වහන්සේලාට කායික සහ මානසික සුවයත්, උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධයෙන් නිර්වාණාවබෝධයම වේවායි ප්‍රාර්ථනා කරමු.

තවද ස්වාමීන් වහන්සේලාට අප උපස්ථාන කරමින් පන්සලේ සියළුම ආගමික කටයුතු වලදී උදව් උපකාර කරන දායක සභාවටත්, දහම් පාසැල් ආචාර්ය මණ්ඩලයටත්, ධෛර්ය ශක්තිය සහ දීර්ඝායුෂ ලැබේවායි ප්‍රාර්ථනා කරමු.

සැදැහැති
සුමිත් බදුගේ
මොනිකා අලහකෝන්
දසුන් බදුගේ පුතණුවන්

“ප්‍රඥා ප්‍රභා”
සිරි සුදස්සනාරාම සඳහම් සෙනසුන
පන්තිපිටිය පාර
බන්තරමුල්ල.

මුද්‍රණය
පියසිරි මුද්‍රණාලය සහ සමාගම
අංක 469, අතුරුගිරිය පාර, මාලබේ.
ෆෙලි/ෆැක්ස් : 011-2561551

සම්මා දිවියි සූත්‍රය

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

යතො ඛො ආචුසො අරියසාවකො
අකුසලඤ්ච පජානාති අකුසල මූලඤ්ච පජානාති
කුසලඤ්ච පජානාති කුසල මූලඤ්ච පජානාති
එත්තාවතාපි ඛො ආචුසො අරියසාවකො සම්මා දිවියි හෝති
උජුගතාස්ස දිවියි ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන
සමන්තාගතො ආගතො ඉමං සද්ධම්මන්ති.

කාරුණික වූ පින්වතුහි,

පින්වත් ඔබ සියළු දෙනාම තුනුරුවන් සතු සුවිසි මහා ගුණ බලයෙන් ජීවිත ගමනේ හැම සැනසිල්ලක්ම වේවා! සියළු කායික මානසික සුවයන් නොඅඩුව සැලසේවා! ධම්මානු ධම්ම ප්‍රතිපත්ති මගෙහි හැම සොම්නස් පහළ වී ජීවිත සුවපත් වේවා! දුක, සමුදය, නිරෝධ, මාරී නම් වූ උතුම් චතුරායඝී සත්‍යය ධර්මාවබෝධයෙන් නිර්වාණාවබෝධය පිණිසම වේවා! යි පළමුකොට මහත් වූ කරුණාවෙන් අධිෂ්ඨාන කරන්න කැමතියි.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරනු ලැබූ, මජ්ඣිම නිකායේ මූල පණ්ණාසකයේ, පරියාය වර්ගයේ සඳහන් සම්මා දිවියි සූත්‍ර දේශනාවයි, මා පැහැදිලි කරන්නට බලාපොරොත්තු වන්නේ.

පරමාර්ථ ධර්මය ම මුල් කරගත් මේ උතුම් වූ සූත්‍ර දේශනාව සියළුම බුද්ධ ශ්‍රාවක ශ්‍රාවිකාවන්ට, අරිය ශ්‍රාවක ශ්‍රාවිකා ස්වභාවයට පත්වෙන්නන්, ඒ ආයඝී ශ්‍රාවක, ශ්‍රාවිකාවගේ ස්වභාවය තේරුම් ගන්නන්, ඒ ස්වභාවය, සමාක් දෘෂ්ඨික බවට, (නිවැරදි දැක්මක්) පත්කරගන්නන්, ඒ නිවැරදි දැක්ම සෘජු ස්වභාවයට පත්කර ගන්නන්, නිවැරදි දැක්ම අඩුකර ගන්නේ නැතිව, සැකය ඇති කරගන්නේ නැතිව, හිත බවක් ඇති කරගන්නේ නැතිව හිතේ අලසකමක් ඇතිකර ගන්නේ නැතිව සෘජු ස්වභාවයෙන්, නිවැරදි ආකාරයෙන් ම ගමන් කරන්නන්, ඒ තුළින් අවසානයේ අවල වූ (තද, බලවත්, නොසෙල්වෙන) ශ්‍රද්ධා ගෞරවයක්ද, ඒවගේම දැන අවබෝධයෙන් යුතුව ධර්මය කෙරෙහි පැහැදිලි තුළින් නිර්වාණාවබෝධයට පැමිණීමට අවස්ථාවක් සලසා ගන්නට පුළුවනි.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ සිටින දවස, සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේත් එහිම වැඩ වාසය කරනවා. නමුත් සූත්‍ර දේශනාව ආරම්භ වන්නේ හා විස්තර වන්නේ සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ හා තවත් හික්කුන් වහන්සේලා පිරිසක් අතර ඇතිවන සාකච්ඡාවක් වශයෙනි.

සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ වෙතට සමීප වූ, ස්වාමීන් වහන්සේලා පිරිසක් “ආචුසෝ, (ඇවැත්නි) සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්ස”යි ආමන්ත්‍රණය කරනවා.

- ★ සමයග් දෘෂ්ඨිය, සමයග් දෘෂ්ඨිය කියනවා, කොපමණකින්, කවර කරුණකින් ආයඝී ශ්‍රාවකයෙක් හෝ ආයඝී ශ්‍රාවිකාවක් සමයග් දෘෂ්ඨික ස්වභාවයට පත්වෙයිද?
- ★ මෙසේ සමයග්දෘෂ්ඨික ස්වභාවයට පත් වූ ආයඝී ශ්‍රාවකයා හෝ ආයඝී ශ්‍රාවිකාවගේ එම දෘෂ්ඨියෙහි සෘජු බවට පැමිණියේද? නිවැරදි බවට පැමිණියේද?
- ★ දැන අවබෝධයෙන් යුතුව ධර්මයේ පැහැදිලිමක් ඇති කරගන්නේ නම්, එය නිර්වාන ධර්මයට පැමිණීමට කෙසේ හේතු වන්නේද?

මේ ප්‍රශ්නය සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේගෙන් අනිකුත් ස්වාමීන් වහන්සේලා ප්‍රශ්න කරනවා. මා ඔබට මුලදී ම සඳහන් කළා මේ පැහැදිලි කරන්නේ පරමාර්ථ ධර්මයයි. තරමක් එකින් එක ගලපා මතක තබාගත යුතු

ධර්ම කොට්ඨාශයක් නිසා, ඒ සඳහා බලවත් වූ අධිෂ්ඨානයක්, කැමැත්තක් හා මතක ශක්තියක්, එක්තරා ප්‍රමාණයකින් ඔබට අවශ්‍ය කරනවා. මේ මතක ශක්තිය හා කැමැත්ත නැතිනම් මේ ධර්ම මාර්ගය උතුම් වූ ඵල ලබාගැනීම අපහසුයි.

සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ වෙතට සමීප වූ ස්වාමීන් වහන්සේලාට සඳහන් කරනවා, ඇවැත්නි, යම් වූ ආයතී ශ්‍රාවකයෙක් හෝ ශ්‍රාවිකාවක් කොපමණකින් සමයක් දෘෂ්ඨියට, එනම් නිවැරදි දැක්මකට පැමිණිය හැකිද? එසේ නිවැරදි දැක්මට පැමිණුනාම එම ආයතී ශ්‍රාවක ශ්‍රාවිකාවකගේ නිවැරදි දැක්ම කෙසේ නම් සෘජු වන්නේද? දැන අවබෝධයෙන් ඇති කරගත් ඒ පැහැදීමෙන් සමන්විත වූ ඒ ආයතී ශ්‍රාවකයා හෝ ශ්‍රාවිකාව කෙසේ නම් නිර්වාන ධර්මයට පැමිණෙන්නේද?

මෙයට ඇහුම් කන් දුන් ස්වාමීන් වහන්සේලා සඳහන් කරනවා, හවත්නි, ඔබ වහන්සේමයි එයට පිළිතුරු දන්නේ. ඔබ වහන්සේම පිළිතුරු ලබාදෙන්න.

ඒ ආයාවනය පිළිගත් සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ ස්වාමීන් වහන්සේලාට සඳහන් කරනවා, යම් ආයතී ශ්‍රාවකයෙක්, ඒ වගේම ශ්‍රාවිකාවක් නිවැරදි දැක්මක් ඇති කරගන්නේ කෙසේද? කුමන ආකාරයෙන්ද යන්න, ආකාර දහසයක් ඔස්සේ දේශනා කරනවා.

එම කරුණු දහසය නම් මෙසේය.

1. අකුසලය හා අකුසල මූලය, කුසලය හා කුසල මූලය පිළිබඳ ව දැනගැනීම.
2. ආහාර පිළිබඳ මනාව දැන ගැනීම.
3. දුක, දුකට සම්ප්‍රදය, දුකට නිරෝධය, දුකට නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාව පිළිබඳව අවබෝධයක් ඇති කර ගැනීම.
4. ජරා - මරණ
5. ජාතිය
6. භවය
7. උපාදාන
8. තණ්හා
9. වේදනාව
10. එස්ස (ස්පර්ශය)
11. සලායතන

12. නාමරූප
13. විඤ්ඤාණය
14. සංඛාර
15. අවිද්‍යාව සහ
16. ආසුචයන් පිළිබඳව දැන ගැනීම

මා මූලින්ම සඳහන් කළ ගාථාව සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා.

01. යතො ඛො ආවුසො අරියසාවකො
අකුසලං ච පජානාති අකුසල මූලංච පජානාති
කුසලංච පජානාති කුසල මූලංච පජානාති.....

යම් ආයතී ශ්‍රාවකයෙක් අකුසලය දන්නවා නම්, අකුසල මූලය දන්නවා නම්, කුසලය දන්නවා නම්, කුසල මූලය දන්නවා නම් ඒ ආකාරයෙන් සමයක්දෘෂ්ඨියට පැමිණෙනවා.

සමයක් දෘෂ්ඨිය කියන්නේ කුමක්ද? යනුවෙන් ප්‍රශ්නයක් ඇති වෙතුවද? ඒ ප්‍රශ්නයට පිළිතුර නම් ඒ ආයතී ශ්‍රාවකයා අකුසලය දැන ගත යුතුයි. අකුසල මූලය දැන ගත යුතුයි. කුසලය දැනගත යුතුයි. කුසල මූලය දැනගත යුතුයි.

ඊළඟ ප්‍රශ්නය යොමුකොට තිබුණේ ඒ දැක්ම සෘජු බවට පැමිණියේද?

ඉහත ආකාරයට ම මනා ලෙස තේරුම් ගැනීමෙන් අකුසලය හා කුසලය අකුසල මූලය හා කුසල මූලය, නිවැරදි බව තමාට දැක ගන්නට පුළුවනි. ඒ නිවැරදි බව (සෘජු බව) ඇති කර ගැනීම නිසා, ධර්මය කෙරෙහි අවල ශ්‍රද්ධාවක්, (අවේච්චිප්පසාදේන සමන්නාගතො) දැන අවබෝධයෙන් පැහැදීමක් ඇති කර ගැනීමෙන් නිර්වාන ධර්මයට පැමිණිය හැකිය.

ඊළඟට පැහැදිලි කරනවා, කුමක්ද මේ අකුසලය? කෙසේ නම් අකුසල මූලය දැනගන්නේද? කුමක්ද මේ කුසලය? කෙසේ නම් කුසල මූලය දැනගන්නේද?

සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ පළමුවෙන්ම සඳහන් කරනවා, අකුසල් යනු මොනවාද? ඔබ සියලු දෙනාම දන්නා ඉතාම පැහැදිලි කරුණු කිහිපයකි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ශ්‍රී සද්ධර්මයෙහි කුසල් හෝ අකුසල් පිළිබඳව මේ කරුණු කිහිපය අප විසින් තේරුම් ගත යුතුයි.

- ★ අකුසලය කුමක්ද?
 - ප්‍රාණාඝාතය සිදු කිරීම (පාණානිපාතා)
 - අදන්තාදානය - සොරකම් කිරීම (අදින්නාදානා)
 - කාමමිට්ඨාවාරය - වැරදි ලෙස ඉහදියයන් පිනවීම (කාමේසු මිච්ඡාවාරා)
 - මුසාවදය - බොරු කීම (මුසාවාදා)
 - කේලම් කීම (පිසුනාවාවා)
 - පරුෂ වචන කීම (පරුෂාවාවා)
 - හිස් වචන කීම (සමච්ඡුලාපා)
 - දුඛි ලෝභය (විෂම ලෝභය) (අහිජ්ඣා)
 - තර්භව, (ද්වේශය) (ව්‍යාපාදය)
 - මිට්ඨා දෘෂ්ඨිය (මිච්ඡා දිට්ඨි)

මේ ඉහත කරුණු දහය පැහැදිලි කොට දේශනා කළා.

- ★ අකුසල මූල :-
 - ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ යන තුනයි.
 - ලෝභය (අල්ලා ගැනීම)
 - ද්වේෂය (ගැටීම)
 - මෝහය (මුලාව, අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත නම් වූ ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මය කෙරෙහි ඇති අනවබෝධය)

“අකුසලංචි පජානාති - අකුසල මූලංචි පජානාති”

සමයක් දෘෂ්ඨියට පැමිණි, සමයක් දෘෂ්ඨිය ඇති කරගන්න කැමති ආයථී ශ්‍රාවකයා පළමුවෙන්ම මේ අකුසලයන්, අකුසල මූලයන් දැනගත යුතුයි. “පජානාති” යන වචනයේ අදහස නම් සැබෑ ආකාරයෙන් ම දැනගත යුතුයි යන්නයි.

මිලඟට සඳහන් කරනවා, සමයක් දෘෂ්ඨියට පත්වන හෝ සමයක් දෘෂ්ඨියට පත්වන්නට කැමති ආයථී ශ්‍රාවකයා කුසලයන්, කුසල මූලයන් දැනගත යුතුයි.

කුසලය :-

- ★ ප්‍රාණාඝාතයෙන් වෙන්වීම.
- ★ සොරකම් කිරීමෙන් වෙන්වීම.
- ★ කාම මිට්ඨාවාරයෙන් වෙන්වීම.
- ★ මුසාවාදයෙන් වෙන්වීම.
- ★ පිසුනාවාවයෙන් වෙන්වීම. (කේලම් කීම)
- ★ පරුෂ වචනයෙන් වෙන්වීම.
- ★ සමච්ඡුලාපයෙන් වෙන්වීම (හිස් වචන)
- ★ අහිජ්ඣා (දුඛි වූ විෂම වූ ලෝභය) වෙන්වීම.
- ★ ව්‍යාපාදය හෙවත් තර්භව වෙන්වීම.
- ★ මිට්ඨා දිට්ඨි හෙවත් වැරදි දෘෂ්ඨියෙන් වෙන්වීම.

කුසල මූල :-

- ★ අලෝභ
- ★ අදෝෂ
- ★ අමෝහ

මේ කරුණු හතර (එනම් අකුසලය, අකුසල මූල, කුසලය, කුසල මූල) ඉතාම පැහැදිලියි. සමයක් දෘෂ්ඨියට පත්වෙන්නට හෝ සමයක් දෘෂ්ඨියට පත්වූ හැම ආයථී ශ්‍රාවකයෙක් ම, ආයථී ශ්‍රාවිකාවක්ම මේ හතර නියමාකාරයෙන් දැන යුතුය. එසේ නැතිනම් ආයථී ශ්‍රාවකයෙක් හෝ ආයථී ශ්‍රාවිකාවක් බවට පත්වන්නේ නැහැ.

දැන් අපට ඉතාම පැහැදිලියි, කුමන පින්කම් කළත්, කුමන ආකාරයක යහපතක් කළත්, කුමන ආකාරයක බාහිර කටයුතු කළත් මෙම අකුසල් හා අකුසල මූලයන්ගෙන් බැහැර වන්නේ නැතිනම්, ඒවා නිවැරදි ආකාරයෙන් දැනගෙන එයින් බැහැර වන්නේ නැතිනම්, (එනම් කුසලයන්ට හා කුසල් මූලයන්ට ළං වුණේ නැති නම්) ආයථී ශ්‍රාවකයෙක්, ආයථී ශ්‍රාවිකාවක් හැටියට සමයක් දෘෂ්ඨිය ඇති කරගන්න අපහසුයි.

සතුන් මරණ ඇත්තන්ට සමයක් දෘෂ්ඨියට පත්වෙන්න අපහසුයි. ඒ වගේම සොරකම් කරන අයට, කාමමිට්ඨාවාරයේ හැසිරෙන අයට, බොරු කියන, කේලම් කියන, පරුෂ වචන කියන, හිස් වචන කථා කරන අයට, විෂම වූ ලෝභය තිබෙන අය, තර්භා ගන්න අයට, වැරදි දුක්ඛ තිබෙන අයට සමයක් දෘෂ්ඨියට පත්වෙන්න බැහැ. සමයක් දෘෂ්ඨියට පත් නොවී මේ ආයථී

මාර්ගයෙහි ගමන් කරන්න අමාරුයි. ආයතී මාර්ගයෙහි ඵලයක් ලබාගන්න අපහසුයි. එය ඉතාම පැහැදිලියි.

සැනසිල්ල පනාගෙන තරාගත බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මයට ළංවෙන්න කවුරුන් හෝ යම් කෙනෙක් වෙත් නම් පළමු කරුණ නම් නිවැරදි දැක්මක් ඇති කරගැනීමයි. නිවැරදි දැක්මක් නැතිව ගමන යන්න බැහැ. අරමුණක් නැහැ. මේ ධර්ම මාර්ගයේ නිවැරදි දැක්ම අවශ්‍යයි. එයයි මේ සම්මා දිවියේ යයි සඳහන් කළේ.

සමාසක් දෘෂ්ඨියට (සම්මා දිවියට) පත්වන්නේ කෙසේද?

අකුසලය, අකුසල් මූලය, කුසලය හා කුසල් මූලය තේරුම් ගන්න. සම්මා දිවිය යනු එයයි. මේවා පැහැදිලිව තේරුම් අරගෙන කටයුතු කිරීමෙන්, උජුගතාස්ස දිවිය (සෘජු බව) මේ සමාසක් දෘෂ්ඨියෙන් ඇති කරගන්න පුළුවනි. සෘජු බවක් ඇති කරගෙන ධර්මය දැන පැහැදිලිවම නිර්වාණ ධර්මයට පැමිණෙන්න පුළුවනි.

මේ කරුණු හතර, සෘජුව, දැන අවබෝධයෙන් යුතුව පැහැදිලිව ඇති කරගත් අය නිර්වාණ ධර්මයට පැමිණියේවේද?

★ රාගානුසය බැහැර කිරීම.

මෙම සූත්‍ර දේසනාවේ පැහැදිලි කරන්නේ, පළමුවෙන් ම රාගානුසය නැති කරනවා. දීඝි සංසාර ගමනේ පටන් අප විසින් රැගෙන එන කෙලෙස් හඳුන්වන්නේ අනුසය ධර්ම ලෙසිනුයි. මගේ, මමය ස්ථිර ආත්මයක් ලෙසින් ඇලීම් අරගෙන එනවා නම් එය හැඳින්වෙනුයේ රාගානුසය හැටියටයි. අකුසල් දැනගෙන, අකුසල මූලයන් දැනගෙන, ඒවා බැහැර කරමින්, කුසලයන් දැනගෙන කුසල මූලයන්ට ළංවෙමින්, සෘජුව දැන පැහැදිලිවම අවබෝධයක් ඇති කරගන්න ආයතී ශ්‍රාවකයා හෝ ශ්‍රාවිකාව, දීර්ඝ වූ සංසාරේ පටන් රැගෙන එන ඇලීම නම් වූ රාගානුසය (බලවත් ලෙස යටපත්ව, සැඟවී තිබෙන අනුසය ධර්ම) බැහැර කරනවා.

★ පටිඝානුසය බැහැර කිරීම.

පටිඝානුසය යනු ගැටීමයි. ඇසින්, කණින්, නාසයෙන්, දිවෙන්, ශරීරයෙන්, මනසින් ගැටෙනවා. කැමති දෑ දක එහි ඇඵණු විට 'මමය', 'මගේය' ස්ථිරයි යනුවෙන් එය අතහැරීමට නොහැකිව දුකට පත්වෙනවා.

ශෝක, පරිදේව, දුක, දෝමනස්ස, උපායාසයන්ට හේතුවක් මේ ඇලීම නම් වූ පටිඝයයි. ඇලුණු විට ගැටීම මොනතරම්ද කියනවා නම් තමා, තමා කෙරෙහි ම ගැටෙනවා. හිත ශක්තිමත් කරගන්න නොහැකිව දුර්වල වෙනවා. ඒ වගේම මනස නොසන්සුන් වෙනවා. අකුසලයට බර වෙනවා. හොඳ නරක තේරුම් ගන්න බැරවෙනවා. කුසල් - අකුසල් මාර්ගයෙන් බැහැර වෙනවා. විවිකිච්ඡාවට පත්වෙනවා. බුද්ධාදී අටතැන් පිළිබඳව සැකය ඇති කර ගන්නවා. ගමනක් යනවිට හතරමං හන්දියකට පැමිණි කෙනෙක්, නියම මඟ නොදැන, කුමක් කරන්නේ දැයි, කොතනැකට යන්නේ දැයි සැකයට පත්වෙනවා. ඒ වගේ නිවැරදි දැක්මක් නැත්නම් මෙ මාර්ගයේ යාම අපහසුයි.

නිවැරදි දැක්ම තුළ, ඒ කුසල් මාර්ගයට කුසලය දැනගෙන, කුසල් මූලයන් දැනගෙන, රාගානුසය බැහැර වීමෙන්, පටිඝානුසය බැහැර වෙනවා. ඇසෙන් ඇලෙන්නේ නැහැ. ගැටෙන්නේ නැහැ. කැමති දෑ සුබයි, නිත්‍යයි, ආත්මයි, සදාකාලිකයි යනුවෙන් අල්ලා ගන්නේ නැහැ. ධර්මානුකූල වචනය නම් එලෙසින් උපදානය කරගන්නේ නැහැ. සම්මුතියට මම, මගේ කියා කථා කරනවා. නමුත් ස්ථිර නොවන බව තේරුම් ගන්නවා. අනිත්‍ය බව තේරුම් ගන්නවා. සැප නම් දුක් කෙළවර බව වැටහෙනවා. ස්ථිර ආත්මයක් නොව අනාත්ම බව තේරුම් ගන්නවා. එවිට පටිඝය බැහැර වෙනවා. රාගානුසය නම් වූ ඇලීම බැහැර වෙනවා. පටිඝානුසය නම් වූ ගැටීම බැහැර වෙනවා.

★ මානානුසය බැහැර කිරීම.

මිලඟට මම වෙමි, මගේ යන "මමායනය" හෙවත් 'අස්මිමානය' මෙය අප දීඝි වූ සංසාර ගමනේ පටන් රැගෙන එන මම - මගේ යන මමකය. මෙය ඉවත් කරන්න අපහසුයි. බිඳලන්න අපහසුයි. එයයි අස්මිමානය යනුවෙන් සඳහන් වන්නේ. නිවැරදි දැක්ම තුළ කුසලය, කුසල් මූලයන් දැනගෙන 'මම' යන මේ මානය හෙවත් මානානුසය බැහැර කරනවා.

අනුසය ධර්ම තුනක් ඉහත පැහැදිලි කළ අතර, නැති කරන ස්ථාන වශයෙන් රාගානුසය, පටිඝානුසය, මානානුසය හැඳින්වූවා. මෙසේ අවිද්‍යාව බැහැර කිරීමෙන් (අනිත්‍ය, දුක, අනත්ත නම් වූ ත්‍රිලක්ෂණය කෙරෙහි ඇති අනවබෝධය නම් අවිද්‍යාවයි.) විද්‍යාව ළං කරගෙන, සියළු දුක් නසා නිර්වාණ ධර්මයට ළංවෙනවා.

සමයක් දෘෂ්ඨියට පත්වන්නේ කෙසේද?

ආයථී ශ්‍රාවකයෙක්, ශ්‍රාවිකාවක් විසින් සමයක් දෘෂ්ඨියට පත්වන්නේ කෙසේද? ඒ දැක්ම සෘජු භාවයට පත් කර ගන්නේ කෙසේද? දැන අවබෝධයෙන් යුතුව, පැහැදීමෙන් සමන්විත ඒ නිර්වාණ ධර්මයට පැමිණෙන්නේ කෙසේද? සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ ම අසන ලද ප්‍රශ්නයට උත්වහන්සේම ස්වාමීන් වහන්සේලාට පිළිතුරු ලබාදුන් ආකාරය පැහැදිලි කරනවා.

මෙය අපට තරමක් සංකීර්ණයි, ගැඹුරුයි වගේ හිතෙන්න පුළුවනි. යම් කෙනෙකුට මේ වචන පෙළ හුරුපුරුදු නැති නම්, මේවා අපි පුරුදු විය යුතුමයි. මෙයයි ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාව. දුකින් නිදහස් වීමේ මාර්ගය මෙයයි. මේ ධර්මයෙන් බැහැර වූ ධර්මයක් ලොව තව ඇත්තේ නැහැ. වෙන කුමන දහමක් දේශනා කළත්, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනාවෙන් සදහන් වන්නේ සසර ගමනෙහි සියළු දුකින් අත් මිදීමේ ඒකායන මාර්ගය මේ පරමාර්ථ ධර්මයමයි. ඔබට හිතෙනවා නම් මෙය අනුගමනය කිරීම අපහසුයි, ගැඹුරුයි, සංකීර්ණයි යනුවෙන්, එසේ නම් අප තවමත් ධර්මය තුළ රැඳී සිටින්නේ, බොහොම ළදරු වයසෙයි. ඒනිසා මේ ලද මනුෂ්‍ය ජීවිතයෙන් ප්‍රයෝජන ගැනීමට නම්, මේ ගැඹුරු දහම එකින් එක පෙළගස්වා ගනිමින් මතකයේ තබාගෙන සමයග්දෘෂ්ඨී මාර්ගය ලෙසින් පත්විය යුතුමයි.

සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ සදහන් කරන්නේ, සමයග්දෘෂ්ඨියට පත්වීමට නම් රාගානුසය, පටිඝානුසය, මානානුසය (අස්මිමානය) දුරුකර අවිද්‍යාවෙන් බැහැර විය යුතුමයි. විද්‍යාව උපදවා මේ ජීවිතයේම දුක් කෙළවර කරන්නේ වෙයි. මේ ලෙසින් ආර්ය ශ්‍රාවකයා සමයග්දෘෂ්ඨීක වෙයි. ඔහුගේ දෘෂ්ඨිය හිවැරදි වෙයි. ධර්මයේ ගුණ දැන පැහැදීමෙන් යුක්ත වූයේ මේ නිර්වාණ ධර්මයට පැමිණියේ වෙයි.

ස්වාමීන් වහන්සේලා මේ පිළිතුරට සතුටු වුණා. අනුමෝදන් වුණා. ඔබ වහන්සේටත් ඒ කුසලය අනුමෝදන් වේවා.

මේ පිළිතුර ලබා දුන්නාට පසුව ස්වාමීන් වහන්සේලා මිලඟට ප්‍රශ්න කරනවා, "ඇවැත්නි, ආර්ය ශ්‍රාවකයා යම් ලෙසකින් සමයග් දෘෂ්ඨීක වේ නම්, ඔහුගේ දැක්ම නිවැරදි වේ නම්, ධර්මයෙහි ගුණ දැන පැහැදීමෙන් යුක්ත වූයේ, මේ නිර්වාණ ධර්මයට පැමිණියේ වේ නම්, ඊට අන් ක්‍රමයකුත් ඇත්තේද?"

ආයථී ශ්‍රාවකයෙකුට, ශ්‍රාවිකාවකට සමයක් දෘෂ්ඨියට පත්වී සෘජුව පවත්වා ගෙන යාමට, දැන පැහැදීමෙන් යුතුව අවබෝධයෙන් යුතුව නිර්වාණ ධර්මයට පැමිණෙන්න මාර්ගයක් තිබෙනවා. එනම් ආහාරය පිළිබඳ දැනගැනීම යයි සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනවා.

- 02. එනම්, ආහාරය පිළිබඳ මනාව දැන ගන්නවා.
 - ★ ආහාරයේ සමුදය දැනගන්නවා.
 - ★ ආහාරයේ නිරෝධය දැනගන්නවා.
 - ★ ආහාරය හැති කිරීමේ හෙවත් බැහැර කිරීමේ මාර්ගය නම් වූ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාව දැන ගන්නවා.

ඇවැත්නි, උපන් සත්වයන්ගේ පැවැත්ම පිණිසද ගැබක හෝ අණ්ඩ කෝෂයක සිටින එහෙයින්ම උත්පත්තිය සොයන සත්වයන්ට අනුග්‍රහය පිණිස ආහාර හතර වර්ගයක් තියෙනවා.

ආහාරය කොටස් (අංග) හතරකින් යුක්තයි. ඒ පිළිබඳව මනාව දැන ගන්නවා.

- ★ කබලිංකාර ආහාර
- ★ එස්ස ආහාර
- ★ මනොසංවේතනා ආහාර
- ★ විඤ්ඤාණ ආහාර

★ කබලිංකාර ආහාර :-
 ඕලාරික හෝ සුබම හෝ තද හෝ සියුම් හෝ හපා, කඩා ගන්නා ආහාර, අනුභව කරන සාමාන්‍ය ආහාර - පාන දෑ කබලිංකාර ආහාරයි.

★ එස්ස ආහාර
 වක්ඛුංව පටිච්ච රූපෙ උප්පජ්ජති වක්ඛු විඤ්ඤාණං, තිනං සංගති එස්සො,

ඇසෙහි රූපයක් හට ගැනීමත් සමඟ (අරමුණු කර ගන්නා විට ම) වක්ඛු විඤ්ඤාණය ඇතිවෙනවා. ඊළඟට වක්ඛු සම්පස්සජා යනුවෙන් මෙතනදී සදහන් වන්නේ එස්ස එනම් ස්පර්ශය. එයත් ආහාරයක්.

★ මනෝසංවේදනා ආහාර :-

මනසින් ඇති කරගන්නා සිතුවිලි වලින් ලබන ආහාරයි. යම් කෙනෙකුට හිතන්න පුළුවනි, කෙලෙස් මගක දෙනෙන් පියාගෙන හිතමින් සිටින විට, මට ආහාර උවමනා නැහැ, මගෙ හිත පිරිලා. මෙය කෙලෙස් බරිත වූ හිතක ආහාරයකි. තවත් කෙනෙක් හිතන්න පුළුවනි, මගේ සිත තුළ සමාධිය දියුණු වන විට, භාවනා කරන විට, බුදු ගුණ මෙනෙහි වන විට, මගේ සිතුවිලි සුවපත් වෙලා, මගේ සිත සැනසෙනවා. බුදුගුණ මෙනෙහි කිරීමෙන් බුද්ධානුස්සතිය නිසා සමාධිය වැඩීම නිසා, පැය ගණනාවක්, දින ගණනාවක් ගත වුණත් මට සාපිපිසාව, කුසගින්න දැනෙන්නේ නැහැ. ඒ කෙලෙස් දුරු කරන සිතකට නැගෙන යහපත් සිතුවිලි. එය මනෝසංවේදනයයි. එනම්, කුසල් අකුසල් වේතනයයි.

★ විඤ්ඤාණ ආහාර :-

මේ ආහාර පිළිබඳව සඳහන් කළොත් වක්බු විඤ්ඤාණය, සෝත විඤ්ඤාණය, සාණ විඤ්ඤාණය, ජීවිතා විඤ්ඤාණය, කාය විඤ්ඤාණය, මනෝ විඤ්ඤාණය. මේ සඳහන් කළේ විඤ්ඤාණ ආහාරයි.

ආයඝී ශ්‍රාවකයෙකුට ආහාර පිළිබඳව දැනගැනීම අවශ්‍යයි. තෘෂ්ණාව හටගැනීමෙන් ආහාරයන්ගේ හට ගැනීම වේ. තෘෂ්ණා නිරෝධයෙන් ආහාර නිරෝධය වේ. මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය, ආහාර නිරෝධ ගාමිනි ප්‍රතිපදාවයි.

එනම්,

1. සම්මා දිට්ඨි
2. සම්මා සංකප්ප
3. සම්මා වාචා
4. සම්මා කම්මන්ත
5. සම්මා ආජීව
6. සම්මා වායාම
7. සම්මා සති
8. සම්මා සමාධි

අප විසින් මතක තබා ගත යුතු, ඉතාම පැහැදිලි කර ගත යුතු කරුණ නම්, මේ සියළු ධර්ම කරුණු වලදී මාර්ගීය සැකසී තිබෙන්නේ එහි කෙළවර ආයඝී අෂ්ටාංගික මාර්ගීය ඔස්සේයි. මේ සියළු කෙලෙසුන් නැති කර නිවන් මාර්ගයට පිවිසෙන්න ආයඝී අෂ්ටාංගික මාර්ග විනා කිසිදු වෙනත් මාර්ගයක් නොමැත.

සාරිපුත්ත මහ රහතුන් වහන්සේ දේශනා කරනවා මේ ආකාරයට ආහාරය පිළිබඳ අවබෝධය තිබෙනවා නම්, ඒ වගේම එයට හේතුව එය නැති කිරීම, නැති කිරීමේ මාර්ගය, ආයඝී ශ්‍රාවකයා තේරුම් ගන්නවා නම්, දෘෂ්ඨිය දුරුකර ගන්න ඔහුට පුළුවනි. දෘෂ්ම, අවබෝධය, නිවැරදි කර ගන්න ඔහුට පුළුවනි. මේ සතර දැන ගැනීම නිසා, නිරෝධය ඇති කර ගන්න පුළුවනි. නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාව ඇති කර ගන්න පුළුවනි. එසේ කිරීමෙන් රාගානුසය, පටිසානුසය, මානානුසය නැති කිරීමෙන්, 'මම' යන මානය නිසා (නැති කොට) අවිද්‍යාව බැහැර කර විද්‍යාව ළංකර ගෙන නිර්වාණ සුවයට ළංවිය හැකියි.)

මේ ගැන සතුටු වූ ස්වාමීන් වහන්සේලා, සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේට කුසල් අනුමෝදන් කරමින්, (රහතන් වහන්සේලාට කුසල් අකුසල් නැත.) තවත් ප්‍රශ්නයක් විමසනවා. (තුන්වැනි ප්‍රශ්නය) ආයඝී ශ්‍රාවකයෙකුට සමායක් දෘෂ්ඨිය ඇති කරගෙන එය නිවැරදිව සෘජුව තබාගෙන දැන අවබෝධයකින් යුතුව ධර්මය කෙරෙහි පැහැදීමක් ඇති කරගෙන නිර්වාණයට පැමිණීමට තවත් මාර්ගයක් තිබෙනවාද?

සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනවා, තිබෙනවා.

03. ඒ මාර්ගය කුමක්ද?

- ★ දුක පිළිබඳව
- ★ දුක්ඛ සමුදය පිළිබඳව
- ★ දුක්ඛ නිරෝධය පිළිබඳව
- ★ දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාව පිළිබඳව අවබෝධයක් ඇති කර ගත යුතුයි.

දුක කුමක්ද?

මෙහිදී සඳහන් කරනවා ඉපදීම දුකක්. දිරාගෙන යාම දුකක්. ව්‍යාධිය දුකක්. මරණය දුකක්. මේ සම්මා දිට්ඨි සූත්‍ර දේශනාවේ ඊළඟ කොටසේ සඳහන් වන්නේ, සෝක - පරිදේව - දුක්ඛ - දෝමනස්ස - උපායාසා පි දුක්ඛා. ධම්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රයෙහි ඇතුළත් වන අප්පියෙහි සම්පයොගො දුක්ඛො - පියෙහි විප්පයොගො දුක්ඛො යන කොටස් දෙක මෙහි සඳහන් නැහැ.

යම්පිවචං න ලහති නම්පි දුක්ඛං
සංඛිත්තේන පඤ්ච උපාදානඛන්ධා දුක්ඛා

යමක් කැමති නම් ඒ දෙය නොලබන දුක, කෙටියෙන් සඳහන් කරනවා නම් රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන මේ පඤ්ච උපාදානස්කන්ධයම දුකක් බව දැන ගන්නවා.

දුක්ඛ සමුදය කුමක්ද?

දුක පිළිබඳ දැන ගැනීමෙන් අනතුරුව දුක්ඛ සමුදය පිළිබඳව දැනගත යුතුයි. යායාං තණ්හා පොනොභවිකා නපදිරාගසහගතා තත්ත තත්තාහි නපදුතී - නැවත ඉපදීමක් ඇති කරන (පොනොභාවිකා), ඒ ඒ තැන්හි ඒ ඒ අරමුණෙහි ඇලෙන මේ නපදිරාගය, කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා නම් වෙයි. මේ තෘෂ්ණාව තමා මේ සමුදය හැටියට දැක්වුවේ.

දුක්ඛ නිරෝධය කුමක්ද?

යො තස්සා යේ ව තණ්හාය අසේස විරාග නිරොධො,වාගො පටිනිස්සග්ගො, මුත්ති, අනාලයො

එනම් මේ තෘෂ්ණාව ශේෂයක් වත් නැතුව, (ඉතිරි නොකරම) බැහැර කරන්න.

- වාගෝ - ත්‍යාගය, දානය, අත්හැරීම
- පටිනිස්සගො - අත් හරින්න
- මුත්ති - අල්ලා ගැනීමෙන් මිඳෙන්න
(මගේය, මමය, ස්ථිරයි යන)
- අනාලයො - නො අැලෙන්න

නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාව කුමක්ද?

ඉහත සඳහන් කළ ආකාරයට සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප ආදී ආයථී අෂ්ඨාංගික මාර්ග නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාවයි.

යම් ආයථී ශ්‍රාවකයෙක්, සම්මා දිට්ඨි ස්වභාවයට පත්වෙනවා නම්, මේ ආකාරයෙන් දුක, දුකට හේතුව, දුකින් මිදීම, දුකින් මිදීමේ මාර්ගය, පිළිබඳව අවබෝධයක් තිබිය යුතුය. එවිට රාගානුසය, පටිසානුසය මානානුසය බැහැර කරමින් අවිද්‍යාව (අවිජ්ජා) නැති කොට විජ්ජාවට ළංවී ධර්මය ගැන

දැන පැහැදීමක් ඇති කරගෙන නිර්වාණ ධර්මයට පැමිණෙන්න පුළුවන්කම ලැබෙන්නේ.

මෙයින් සතුටු වුණු ස්වාමීන් වහන්සේලා නැවතත් සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්න කරනවා, ස්වාමීනී, සමයක් දෘෂ්ඨියට පත්වෙන්න තවත් මාර්ගයක් ඇද්ද? ඒ මාර්ගය කුමක්ද?

04. සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා, ජරා- මරණ දෙක දැනගත යුතුයි.

- ★ ජරා - මරණ යනු කුමක්ද?
- ★ ජරා - මරණ වලට හේතුව (සමුදය) කුමක්ද?
- ★ ජරා - මරණයේ නිරෝධය හෙවත් නැති කරගන්නේ කොහොමද?
- ★ ජරා -මරණ නැති කරන මාර්ගය කුමක්ද?

මෙම ප්‍රශ්න වලට පිළිතුරු සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ ම ලබාදෙනවා.

ජරාව යනු දිරාගෙන යාමයි. දිරාගෙන යාම යනු කතමං ච භික්ඛවේ ජරා මරණං?, යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහි තමහි සත්ත නිකායෙ ජරා ජීරණානා, ඛණ්ඨිවිචං, පාලිවිචං, වලිතාවතා, ආයුනෝ සංභාහි, ඉප්පියානං පරිපාකො, අයං වුච්චති ජරා ආදී වශයෙන් අපේ ශරීරයේ ඇතිවන කැඩීම්, බිඳීම්, ආයුෂ පිරිහීම, ඉප්පියයන් දිරාගෙන යාම, හිසකෙස් පැහීම, සමෙහි රැළි වැටීම මේවා දිරාගෙන යාමයි.

මරණය යනු කුමක්ද?

කතමං ච භික්ඛවේ මරණං? යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහා තමහා සත්ත නිකායා වුච්චි වචනනා හේදෝ අන්තර්ධානං, මච්චු මරණං, කාලකිරියා, ඛන්ධානං හේදෝ, කල්ලේඛරස්ස නික්ඛෙපො, පිච්චිනිදියස්ස, උපච්චේදො, ඉධං වුච්චති මරණං. ඒ ඒ සත්ව නිකායන්ගේ ඒ ඒ සත්වයන්ගේ යම් වුත විමක්, බිඳීමක්, මරණයක්, කාල ක්‍රියාවක් සහ ස්කන්ධයන්ගේ බිඳී යාම, ශරීරය බහා තබා ජීවිතයෙන් ඉවත්ව යාම, පඨවි, අපෝ, තෙපෝ, වායො යන සතර මහා භූතයන් අතහැර විඤ්ඤාණය බැහැර වී යාමයි.

ජරා - මරණ වලට හේතුව :-

ජරා - මරණ වලට හේතුව නම් ඉපදීමයි.

ජරා - මරණ හිරෝධිය :-

ඉපදීම නැති කිරීමයි.

ජරා - මරණ හැකි කිරීමේ මාර්ගය

ඉපදීම නැසීමෙන් ජරා මරණ නැතිවේ. ඒ ආයථී අෂ්ඨාංගික මාර්ගය අනුගමනය කිරීමයි.

ඇයි මම දිරාගෙන යන්නේ, මරණයට පත්වන්නේ යනුවෙන් යම් කෙනෙකුට සිතෙනවා නම්, එයට හේතුව නම් ඉපදීමයි. ඉපදුණු හැම කෙනෙක් ම දිරාගෙන යාමට උරුමයි. ඉපදෙන හැම කෙනෙක්ම මරණයට පත්වීම උරුමයි. එසේ නම් දිරාගෙන යාමෙන්, මරණයෙන්, බැහැර වෙන්න නම්, ඉපදීම නතර කරගත යුතුයි. මේ අවබෝධය යම් කෙනෙකුට ඇති කරගන්න පුළුවනිනම්, ඒ ආයථී ශ්‍රාවකයා සමයක් දෘෂ්ඨික බවට පත්වෙනවා. ඔහුගේ දැක්ම සෘජු වෙනවා. ඒනිසාම නිර්වාන ධර්මයට ළංවන්නට ඔහුට පුළුවනි. ඔහු ඇලීම් දුරු කරනවා. මේ ශරීරය දිරාගෙන යනවා නම් ඇයි මම, මගේය, මමය, ස්ථිරයි, යනුවෙන් මේ ශරීරයට ඇලෙන්නේ. නහවා, කවා, පොවා, පිරිසිදු කර නිරෝගීව ශරීරය පවත්වා ගන්නවා. නමුත් මේ ශරීරය ස්ථිරයි සදාකාලිකයි යනුවෙන් තද ඇලීමක් ඇති කරගන්නේ නැහැ. රාගානුසය බැහැර වන්නේ ඒ ආකාරයටයි. මරණයට පත්වෙනවා නම් මේ ශරීරයෙන් බැහැර වෙන්න යනවා නම් ශරීරයේ බිඳීයාමක්, හැරයාමක් සිදු වෙනවා නම් කුමක් වෙනුවෙන් මම රාගානුසයට ඇලීමක් ඇති කරගන්නවාද? ගැටීමක් ඇති කරගන්නවාද? මේ මම, මේක මගේ, මම ඉහළයි, මේ ආදී වශයෙන් මම සමඟ පටිසයක්, ගැටීමක් ඇති කරගන්නේ නැහැ. මම යන අස්මිමානය, මානානුසය බැහැර වෙනවා. මම යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ මොනවාද? හැම දෙයක් ම අනිත්‍යයි. දිරාගෙන යනවා. දිරාගෙන යාම මරණය ඔස්සේ මම මොන තරම් අසරණද? එසේ නම් මම යනුවෙන් මානයට පත්වෙන්න යමක් නැ. අවිජ්ජාව ඉවත් වී විජ්ජාවට ළංවෙනවා. ධර්මය කෙරෙහි දැන පැහැදීමෙන් නිර්වාන ධර්මයට පැමිණෙනවා යයි සඳහන් කළේ මෙයයි.

මේ දේශනාව මැනවින් ශ්‍රවණය කළ ස්වාමීන් වහන්සේලා සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේට ප්‍රශංසා කරමින් නැවතත් ප්‍රශ්න කරනවා, ස්වාමීනී තවත් මාර්ගයක් තිබෙනවාද? තිබෙනවා'යි සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනවා.

කොපමණ මාර්ග අපට තිබෙනවාද? මේ හැම මාර්ගයක්ම ආයථී අෂ්ඨාංගික මාර්ගයේ යා යුතු මාර්ගයි.

පුළුවන් තරම් කුස පිරෙනකම් ආහාර අරගෙන, නිදිමක දූනෙන විට ඕනෑම තැනක වැටිලා නිදාගෙන, හිත ඉල්ලනදේ හොඳින් බැරිනම් නරකින් හෝ දී, එළිපිට බැරිනම් රහසින් හෝ දී, එවැනි මාර්ගයකින් අපට නිර්වාන ධර්මයට පැමිණීමට පුළුවනිද? කියා ඇසුවොත්, එවැනි මාර්ගයක් නම් නැහැ. මේ විස්තර කළ මාර්ග ශ්‍රවණය කිරීමට අපහසු නම් එම මාර්ගයේ ගමන්කිරීම කොපමණ අපහසු වෙන්න පුළුවනිද? ඒනිසා මේ සියළු මාර්ග අවසාන වන්නේ ආයථී අෂ්ඨාංගික මාර්ගයටමයි.

ස්වාමීන් වහන්සේලා නැවතත් ප්‍රශ්න කරනවා, ස්වාමීනී තවත් මාර්ගයක් තිබේද?

- 05. ★ උපත ගැන (ඡාතිය පිළිබඳ) දැනගත යුතුය.
- ★ උපතට හේතුව (ඡාතියට) එනම් සමුදය දැනගත යුතුය.
- ★ උපත හැකි කිරීම (ඡාතිය හිරෝධි කිරීම) පිළිබඳව දැනගත යුතුයි.
- ★ ඡාතිය හැකි කිරීමේ මාර්ගය හෙවත් ප්‍රතිඵලව පිළිබඳව දැනගත යුතුය.

උපත නම් අණ්ඩප්, ජලාබුප්, සංසේදප්, ඕපපාතික යන සතර ආකාරයෙන් උපත ලැබීම බ්‍රහ්ම හෝ දිව්‍ය හෝ මනුෂ්‍ය හෝ සතර අපායක උපත ලැබීම.

- අණ්ඩප් - බිත්තරයක් තුළ
- ජලාබුප් - ගැඹක් තුළ, ගර්භාෂයක (මනුෂ්‍ය)
- සංසේදප් - කැන කුණු ඇති ස්ථානයන්හි
- ඕපපාතික - දෙවියන්, බ්‍රහ්මයන් වැනි ඉබේ හට ගන්නා උපත්

මේ සතර ආකාර උපත පිළිබඳව දැනගත යුතුය.

අප අයත් වන්නේ ජලාබුජ් අවස්ථාවට. මනුෂ්‍යයා යනු මව් කුසක (ගර්භාෂයක) හටගත් කලලය වැඩී මෙලොවට බිහිවූ සත්ත්වයෙකුයි. ඒ සරල ම කැන අපට දකින්න පුළුවන් නම්, අම්මා කෙරෙහි ඇතිවන දයාව, කරුණාව, මෙම ක්‍රියා බලවත්සේ ඇතිකරගන්න පුළුවනි. එයට පිහිට වූ පියාණන් වහන්සේ නමක් කෙරෙහි කරුණාව, දයාව ඇති කරගන්න පුළුවනි. සිංසේදුස් අවස්ථාව කැන කුණු, අපිරිසිදු ස්ථාන වල හට ගන්නා පණුවන් වැනි සතුන්. අණාධිප් යනු බිත්තරයක් තුළින් බිහිවන සතුන්. ඕපපාතික අවස්ථාවේදී දෙවියන්, බ්‍රහ්මයන් නොවී ප්‍රේත ලෝකයක උපත ලැබුවොත් එය භයානක තැනක් වේවි. දිව්‍ය, බ්‍රහ්ම ලෝකයන් හි පහළ වෙනවා වගේ අපායෙහි නින්දෙන් පිබිදුණා සේ පහළ වෙන්න පුළුවනි. එය භයානක ම අවස්ථාවයි. ඒ නිසයි මේ උපත (ජාති) පිළිබඳව නිවැරදි ලෙස අවබෝධ කරගන්න යැයි සඳහන් කළේ. මෙයට හේතුව භවයයි.

ජාතිය ඇතිවීමට හේතුව (සමුදය) භවයයි. භවය හට ගන්නේ කර්ම රැස් කිරීමෙනි.

නිරෝධය යනු භවය නැති කිරීමයි. එනම් කර්ම නැති කිරීමයි.

නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාව යනු ආයඝී අෂ්ඨාංගික මාර්ගයයි.

මේ උපත, උපතට හේතුව, උපත නැති කිරීම, උපත නැති කිරීමේ මාර්ගය, යම් ආයඝී ශ්‍රාවකයෙක් අවබෝධ කරගත්තේ නම්, ඒ ආයඝී ශ්‍රාවකයා රාගානුසය, පටිසානුසය, මානානුසය, හා අවිජ්ජානුසය නැති කරමින් නිර්වාන ධර්මයට පැමිණෙනවා.

මෙය ශ්‍රවණය කළ ස්වාමීන් වහන්සේලා අනුමෝදන් වී, තවත් මාර්ගයක් තිබේ දැයි ප්‍රශ්න කරනවා. කුමක්ද ඒ මාර්ගය? සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ පිළිතුරු සඳහන් කරනවා.

- 06. ● භවය පිළිබඳව දැනගත යුතුයි.
- භවය ඇති වීමට හේතුව (සමුදය) දැනගත යුතුයි.
- භවය නැති කිරීම හෙවත් භවයෙන් මිදීම දැනගත යුතුයි.
- භවය නැති කිරීමේ මාර්ග දැනගත යුතුයි.

ත්‍රිවිධ භවයන් පිළිබඳ අවබෝධයක් ආයඝී ශ්‍රාවකයා ඇති කරගත යුතුයි.

- කාම භවය - මනුෂ්‍ය ලෝකය, දිව්‍ය ලෝක භය, සතර අපාය
- රූප භවය - රූපාවචර බ්‍රහ්ම ලෝක
- අරූප භවය - අරූපාවචර බ්‍රහ්ම ලෝකය

භවය ඇතිවීමට හේතුව නම් උපාදානය හෙවත් අල්ලා ගැනීමයි. නිරෝධය - උපාදානය නැති කිරීමයි.

සිත මුල්වීමෙන් ඇසින් සිදු කරන අල්ලා ගැනීම, කණින් සිදුකරන අල්ලා ගැනීම, නාසයෙන් සිදු කරන අල්ලා ගැනීම, මේ ආකාරයට දිව, ශරීරය, මනසින් ද තෘෂ්ණාවෙන් අල්ලා ගැනීම, මේ අල්ලා ගැනීම හෙවත් උපාදානය නැති කළ යුතුයි. එය නැති කිරීමේ මාර්ගය ආයඝී අෂ්ඨාංගික මාර්ගයයි. ඉහත සඳහන් කළ ආකාරයටම එවිට රාගානුසය, පටිසානුසය, මානානුසය, අවිජ්ජානුසය, බැහැරවීමෙන් ධර්මය ගැන දැන, පැහැදීමෙන් නිර්වාණ ධර්මයට පැමිණෙනවා.

මීළඟ ධර්ම කොටස්ද පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයේ සඳහන් පිළිවෙලටම ඉහත දැක්වූ හතර ආකාරයෙන් පැහැදිලි කරනවා. ජරා මරණ, ජාතිය, භවය ඉහත විස්තර කළා, ඊළඟ කොටස් කෙටියෙන් දක්වනවා. (ඇස ආදී ආයතන භය)

- 07. උපාදාන - කාම උපාදාන, දිවිසී උපාදාන සීලබ්බක උපාදාන, අත්තවාද උපාදාන
- 08. තණ්හා - රූප තණ්හා, ශබ්ද තණ්හා, රස තණ්හා, ස්පර්ශ තණ්හා, ධර්ම තණ්හා
- 09. වේදනා - ඇසේ ස්පර්ශයෙන් හටගත් විදීම කනේ ස්පර්ශයෙන් හටගත් විදීම නාසයේ ස්පර්ශයෙන් හටගත් විදීම දිවේ ස්පර්ශයෙන් හටගත් විදීම කයේ ස්පර්ශයෙන් හටගත් විදීම මනසේ ස්පර්ශයෙන් හටගත් විදීම

- 10. එස්ස - ඇසේ ස්පර්ශය
කනේ ස්පර්ශය
නාසයේ ස්පර්ශය
දිවේ ස්පර්ශය
කයේ ස්පර්ශය
මනසේ ස්පර්ශය
- 11. සලායතන - වක්ඛු ආයතන
සෝත ආයතන
සාන ආයතන
ජ්විහා ආයතන
කාය ආයතන
මනෝ ආයතන
- 12. නාම - රූප
නාම - වේදනාව, සංඥාව, චේතනාව ස්පර්ශය, මනසිකාරය
රූප - පඨවි, අපෝ, තේජෝ, වායෝ සහ සතර මහා භූතයන්
නිසා පවත්නා උපාදාය රූප
- 13. විඤ්ඤාණ - වක්ඛු විඤ්ඤාණය
සෝත විඤ්ඤාණය
සාන විඤ්ඤාණය
ජ්විහා විඤ්ඤාණය
කාය විඤ්ඤාණය
මනෝ විඤ්ඤාණය
- 14. සංස්කාර - කාය සංස්කාර
වච්චි සංස්කාර
චිත්ත සංස්කාර
- 15. අවිජ්ජා - දුක්ඛ, දුක්ඛ සමුදය, දුක්ඛ නිරෝධය, දුක්ඛ නිරෝධ
ගාමිනී ප්‍රතිපදාව, මේ සතර පිළිබඳ නොදැනීම.

- 16. ආසුව - කාම ආසුව
භව ආසුව
අවිද්‍යා ආසුව

එසේ නම් ජාතිය (ඉපදීම) නැති කිරීමට නම් භවය නැති කළ යුතුයි. භවය නැති කිරීමට නම් උපාදානය නැති කළ යුතුයි. උපාදානය නැති කිරීමට නම් තණ්හාව නැති කළ යුතුයි. තණ්හාව නැති කිරීමට නම්, වේදනාව නැති කළ යුතුයි. වේදනාව නැති කිරීමට නම් එස්ස (ස්පර්ශය) නැති කළ යුතුයි. ස්පර්ශය නැති කිරීමට නම් සලායතන නැති කළ යුතුයි. (වක්ඛු සෝත, සාණ, ජ්විහා, කාය, මනෝ යන ආයතන හය) සලායතන නැති කිරීමට නම් නාම - රූප ධර්ම නැති කළ යුතුයි. නාමය - වේදනා, සංඥා, චේතනා, එස්ස, මනසිකාර, රූප යනු පඨවි, අපෝ, තේජෝ, වායෝ යන සතර මහා ධාතුන් එයට හේතුවන උපාදාය රූප විසිහතර. ආයඪී ශ්‍රාවකයෙක් විසින් මේවා දැනගත යුතුයි. මේ ගැන නොදැන සිටීමෙන් අකුසලයට හසුවීමෙන් සසර ගමනෙහි දුකට පත්විය හැකිය. නාම-රූප නැති කිරීමට නම් විඤ්ඤාණය නැති කළ යුතුයි. (වක්ඛු, සෝත, සාණ, ජ්විහා, කාය සහ මනෝ විඤ්ඤාණය) විඤ්ඤාණය නැති කිරීමට නම් සංඛාර (රූපකිරීම) නැති කළ යුතුයි. (සංස්කාර කොටස් තුනයි. කාය සංස්කාර, චිත්ත සංස්කාර, වච්චි සංස්කාර, කයින් කුසල් රූප කරන විට කෙලෙස් බැහැර වෙනවා. අකුසල් රූප කරන විට කෙලෙස් එකතු වෙනවා. මේ දෙකම කයින් සිදුවන නමුත් වෙනස් සංස්කාර දෙකක්. නිවනේදී කුසල්, අකුසල් දෙකම ඉවත් වෙනවා. කුසල් වුවත් රූපකළ යුත්තේ නිවනට උපකාරයක් වශයෙනි. කුසල් රූපකිරීමෙන් සතර අපායෙන් නිදහස් වී දිව්‍ය, බ්‍රහ්ම ලෝකවල උපත ලැබ යහපත් වූ ජීවිත ගත කරන්න පුළුවනි. අකුසල් රූපවන විට සතර අපායේ උපත ලැබ නිවන් මඟ ඇත් වෙනවා.

කාය, වච්චි, චිත්ත සංඛාර ඇතිවීමට හේතු වන්නේ කුමක්ද?

සංස්කාර නැති කරන්න නම් අවිද්‍යාව නැති කළ යුතුයි. අවිද්‍යාව නම් දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග නම් වූ චතුරායඪී සත්‍ය ධර්මය පිළිබඳව ඇති අනවබෝධයයි. අවිද්‍යාව නැති වෙන්නට නම් ආසුව නැති විය යුතුයි. (කාම ආසුව, භව ආසුව, අවිජ්ජා ආසුව නැති විය යුතුයි.)

මේ කොටසින් විග්‍රහ කළේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයයි. ස්වාමීන් වහන්සේලා තවදුරටත් ප්‍රශ්න කළේ නැහැ. යා යුතු මාර්ගය පිළිබඳව අපටත් අවබෝධයක් තිබෙනවා. අප නතර විය යුත්තේ, ආයඪී අෂ්ඨාංගික මාර්ගයේ බව අපි දන්නවා.

ජරා මරණ වලින් ආරම්භ කර පිටුපසට ගලපා බැලුවොත් අවිද්‍යාව දක්වා, පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය පිළිබඳවයි අවබෝධය ලබාගත යුතු වන්නේ. ඒවා පිළිබඳව එකින් එක තේරුම් ගන්න. එයට හේතුව (ප්‍රත්‍යය) තේරුම් ගන්න. නිරෝධය හෙවත් නැති කිරීම තේරුම් ගන්න. නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාව පිළිබඳව අවබෝධ කරගන්න.

මේ දේශනාව අවසානයේ සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ නැවතත් සඳහන් කරනවා, මේ සමයක් දෘෂ්ඨියට පැමිණෙන්න පුළුවනි නම් ඒ නිවැරදි දැක්ම සෘජුවම නිසා රාගානුසය, පටිඝානුසය, මම වෙමිසි යන දැක්මෙන් යුතු මානානුසය, අවිජ්ජානුසය බැහැර වීමෙන් විද්‍යාව උපදවා මේ ජීවිතයේම දුක් කෙළවර කරන්නේ වෙයි. ඔහුගේ හෝ ඇයගේ දැක්ම නිවැරදි වෙයි. ධර්මය ගැන දැන පැහැදීමෙන් නිර්වාන ධර්මයට ළඟාවීමට හැකිවෙනවා.

රාගානුසය යනු හයානක අනුසය ධර්මයක්. මේ සංසාර ගමනේ දිගින් දිගටම ගමන් කරන්නේ මේ ඇලීම නිසයි. අනෙක් හැම දෙයක්ම ඉවත් කළත් මේ ඇලීම නම් ඉවත් කරන්න අපහසුයි. දෙමව්පිය - දරුවෝ, ස්වාමි - භාය්‍යා, ලෙන්ගතු අය මේ වගේම බාහිර වස්තූන් සමගත් ඇලෙනවා.

මිළඟට පටිඝානුසය, මේ පටිඝය හෙවත් ගැටීම ඉවත් කර ගැනීමත් බලවත් අපහසුයි. ගැටීමත්, ඇලීමත් ඉවත් කර ගන්න පුළුවනි නම්, පටිඝානුසය, මානානුසය (මම, මගේ යයි කියන) බැහැර කරන්නට පුළුවනි. ඊළඟට පහසුවෙන් ම අවිජ්ජානුසය ඉවත් කර ගන්න පුළුවනි.

මේ දේශනාව සාරාංශයක් ලෙසින් ගත් කළ වැදගත්ම කරුණු වලින් පළමු වැනි දේම තමා කුසලය - අකුසලය තේරුම් ගැනීම සහ කුසල් මූලය - අකුසල් මූලය තේරුම් ගැනීම. පුංචි දරුවන් නම් පව් - පින් තේරුම් අරගෙන පවින් ඉවත් වෙන්න උත්සාහ දැරීම. වැඩිහිටියන් නම් කුසලය අකුසලය තේරුම් ගෙන අකුසලයෙන් ඇත්වී කුසලයට ළංවීම, අකුසල මූලය අවබෝධ කරගෙන අකුසල මූලයෙන් බැහැර කරමින් කුසලයට, කුසල මූලයන්ට ළං වෙන්න උත්සාහ දරන්න.

ආහාරය පිළිබඳ සඳහන් කළොත්, කබලිංකාර ආහාර, එස්ස ආහාර, මනෝ සංවේතනා ආහාර, විඤ්ඤාණා ආහාර යන මේ ආහාර සතර පරමාර්ථ ධර්ම අවබෝධයෙන් තොර වුවොත් අපව සම්පූර්ණයෙන්ම විනාශ කරනවා.

මුඛයෙන් හපා කන ආහාර වගේම, හිතේ ඇතිවන එස්සයත් (ස්පර්ශය), හිතේ ඇති කරගන්නා සිතුවිලිත්, (මනෝසංවේතන) විඤ්ඤාණයත් අපට මුළුමනින්ම විනාශ කරනවා. 'මායුපමංච විඤ්ඤාණං' - විඤ්ඤාණය මායාවක්. සංසාර ගමනෙහි අපව මුලාවට පත් කරමින්, රවටමින් මෙතරම් දුකක් ගෙන දුන්නේ මේ විඤ්ඤාණයේ ඇතිවූ වරදින්. මේ විඤ්ඤාණ ආහාරයේ අවබෝධය අවශ්‍යයි.

මිළඟට දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග නම් වූ සත්‍යය හතර පිළිබඳව අවබෝධය සෑම බුද්ධ ශ්‍රාවකයෙකුටම අවශ්‍යයි. 'උජුගතාස්ස දිට්ඨි' යනුවෙන් සඳහන් කළේ මෙයයි. මේ අවබෝධය පිළිබඳව සෘජු බව ඇති කර ගත යුතුය. මේ දේශනාවේ වැදගත්කම එයයි. ධර්ම මාර්ගය දකින්න කැමති නම් සෘජු බව අවශ්‍යයි.

ජරා - මරණ යනු කුමක්ද යන්න පිළිබඳ අවබෝධය අවශ්‍යයි. අප හැම කෙනෙක් ම දිරාගෙන යනවා. මේ දිරාගෙන යාම අකමැති වුවත් එයට කැමති විය යුතුයි. මේ ලෝකයේ ස්ථිර වූ කිසිවක් නැහැ. මූලික අවස්ථාවේ සිටම සත්‍ය පිළිගන්න අපේ හිත පුරුදු කරන්න ඕනෑ. අත්හැරෙන දේවල් කැමැත්තෙන්, අවබෝධයෙන් ම අත්හරින්න වෙනවා. ඔබ යමක් දන් දෙනවා නම්, පරිත්‍යාගයක් සිදු කරන්නේ නම්, එය කැමැත්තෙන්, අවබෝධයෙන් කරන අත්හැරීමක් වෙනවා. සමහර ඇත්තෝ අවබෝධයෙන් යුතුව ජීවිතය පවා අත්හරිනවා. ජරාවත් - මරණයත් කැමැත්තකින් සිදුවන දෙයක් නොවන්න පුළුවනි. ඒ බව අවබෝධ කරගෙන පිළිගත යුතුයි. ඒ වගේම කැමැත්තෙන් හෝ අකමැත්තෙන් වුවත් අත්හැරෙන බව පිළිගත යුතුයි. ඒ අත්හැරීම තේරුම් ගැනීමට නොහැකි වුණොත්, අවබෝධ කරගත නොහැකි වුණොත් හඬා වැළපී ශෝකයට පත්වී රාග, දෝෂ, මෝහ හටගැනීම පමණයි සිදුවන්නේ.

මරණය, කැමැත්තෙන් සිදුකරන අත්හැරීමක් නොවෙයි. නමුත් ඒ සිදුවන අත්හැරීම (කය බිඳී යාම) අප මනාව අවබෝධයෙන් පිළිගත යුතුයි. උපතෙහි පටන්, ජරා මරණ වල පටන්, පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයේ දක්වන අවිද්‍යාව, ආසුව ආකාර දහසයක් ඔස්සේ දක්වාම මේ සමයක් දෘෂ්ඨික තත්ත්වයට පත්වන සියලු ශ්‍රාවක - ශ්‍රාවිකාවන් විසින් ඇති කරගත යුතු සෘජු බව දැන අවබෝධයෙන්, පැහැදීමක් ඇති කරගන්නට යයි ආරාධනා කරනවා. නිවනට මාර්ගය එය ම බව සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ පැහැදිලි කොට දේශනා කරනවා.

දාහත් දහස් හත්සිය පණහක් පමණ වූ සූත්‍ර දේශනාවන් සියල්ල ඔබ ශ්‍රවණය කළත්, මේ සම්මා දිට්ඨි සූත්‍ර දේශනාවේ පැහැදිලි කළ මේ ධර්ම මාර්ගය පිළිබඳ අවබෝධයක් නැත්නම්, ඔබේ දැනුම සෘජු නොවේ. ඒ වගේම සමයක් දෘෂ්ඨිකයෙක් බවට පත් නොවන්න පුළුවනි. නිවන් මාර්ගයට දැන පැහැදීමෙන් යුතුව පැමිණෙන්න අපහසුයි.

මේ දේශනාව ගැඹුරු වුවත්, පරමාර්ථ ධර්මයම මුල් කරගනිමින් දේශනා කළේ, අප විසින් ඔබව යොමු කළ යුත්තේ උතුම් වූ පරමාර්ථ ධර්මයටමයි. ඊට වඩා වෙන සැනසිල්ලක් අපට නොමැති හෙයිනි.

මේ දේශනා කළ මජ්ඣිම නිකායේ මූල පරියාය වර්ගයේ සඳහන් සම්මා දිට්ඨි සූත්‍ර දේශනාව ඔස්සේ ඔබත් උතුම් වූ ආර්ය ශ්‍රාවකයෙක්, ශ්‍රාවිකාවක් බවට පත්වී නිවැරදි දැක්මක් ඇති කරගෙන, ඒ නිවැරදි දැක්ම සෘජු භාවයට පත් කරගෙන ධර්මය කෙරෙහි දැන අවබෝධයෙන් පැහැදීමක් ඇති කරගෙන නිර්වාන ධර්මයට පැමිණෙන්න යයි, ඒ මාර්ගය සකසා ගන්නට යයි ආරාධනා කරමින් ඔබ හැම නිදුක් වේවා! නිරෝගී වේවා! සුවපත් වේවා! සියලු කායික හා මානසික සුවයන් සැලසේවා, ඔබ හැම දෙනාම සතර අපායෙන් නිදහස් වී මේ ලැබූ මනුෂ්‍ය ජීවිතය පහළට නොවැටී, උතුම් වූ යහපත් වූ ජීවිත ගමනක චතුරාර්ය සත්‍යාවබෝධයෙන් උතුම් නිර්වානාවබෝධය පිණිසම වේවා! යි මහත් වූ කරුණාවෙන් අධිෂ්ඨාන කරනවා.

සාධු ! සාධු ! සාධු !

බාලයා සහ පණ්ඩිතයා ගැන දෙසූ අමා දහමක්

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

යාහි කාහිචි භික්ඛවෙ භයාහි උප්පජ්ජන්ති.
සබ්බාහි තාහි බාලතො උප්පජ්ජන්ති හො පණ්ඩිතො
යෙ කෙචි උපද්දවා උප්පජ්ජන්ති, සබ්බෙ තෙ
බාලතො උප්පජ්ජන්ති හො පණ්ඩිතො යෙ කෙචි
උපසග්ගා උප්පජ්ජන්ති, සබ්බෙ තෙ බාලතො
උප්පජ්ජන්ති හො පණ්ඩිතොහි

මහණෙනි, යම් බියක් උපදින්නේ නම් ඒ හැම බියක්ම බාලයා හිසා උපන්නාහ. පණ්ඩිතයා හෙවත් නුවණ ආත්තා හිසා නූපදින්නාහ. යම්කිසි උපද්‍රවයක් උපදින්නම්, ඒ හැම උපද්‍රව බාලයා හිසා උපදින්නාහ. පණ්ඩිතයා හිසා නූපදින්නාහ. යම්කිසි විපතක් වේ නම් ඒ හැම විපත්විභූ බාලයා හිසා උපදින්නාහ. පණ්ඩිතයා හිසා නූපදින්නාහ.

කාරුණික වූ පින්වතුනි,

මෙතැන් පටන් පවත්වනු ලබන මේ උතුම් ධර්මානුශාසනාව පින්වත් ඔබ හැමදෙනාගෙම මෙලොව ජීවිතය ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපත්ති මඟෙහි සියලු කායික, මානසික සුවයන් ලබා, උතුම් වූ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මයම අවබෝධ වේවායි පළමුකොටම අධිෂ්ඨාන කරනවා.

අද දේශනාව එක ඉලක්කයේම පරමාර්ථ ධර්මයට හෝ භාවනාවට ඉලක්ක නොවුණත්, සිත වැඩිමටත් පරමාර්ථ ධර්මයටත්, අවශ්‍ය මූලික පරිසරය සකස්කර ගැනීමට මේ දේශනාව හේතු වෙනවා.

අප සියළුදෙනාම පාහේ ජීවත්වන පරිසරයේදී අපේ ඇස ආදී ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් රූපාදී අරමුණුවල ගැටීමට හේතුවන කරුණු මනාව අවබෝධ කරගෙන, විවිධ වර්ග හොඳින් දැක තමාගේ වර්ගයේ පටන් ඒ දුර්ලක්ෂණ බැහැර කරගෙන, සුගුණ මතු කරගෙන මේ උතුම් ධර්මය දකින්න මනස සකස් කර ගන්නේ කෙසේද? එමගින් ජීවිතය පවත්වන්නේ කෙලෙසද? යන අදහසයි, මේ දේශනාවෙන් පැහැදිලි කරගන්නට බලාපොරොත්තු වන්නේ. මෙහිදී පැහැදිලි කරගන්නට යයි සඳහන් කළේ ස්වාමීන් වහන්සේත්, ඔබ අප හැම දෙනාටත්, මේ ධර්මය දේශනා කරන, සාකච්ඡා කරන, ශ්‍රවණය කරන, හැම වෙලාවකම තමන්ගේ හිතටම තමන් ඉලක්ක කර ගනිමු.

මේ ලක්ෂණ තමා තුළ තිබේ නම් ඒවා බැහැර කරගෙන හොඳ ලක්ෂණ (හොඳ ලක්ෂණ යයි මෙහිදී සඳහන් කළේ පණ්ඩිත ධර්මයේ සඳහන් කරන අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය දකින්නට මග සැලසෙන ලක්ෂණ) වේ නම් ඒවා දියුණු කරගන්න තමා තුළින් අධිෂ්ඨානයක් ඇති කර ගනිමු.

මේ ධර්ම කොට්ඨාශයේ පැහැදිලි කරන අවස්ථා හදාගත්තේ නැති වුණොත් අපි භාවනාවේදී සඳහන් කළ සාකච්ඡා කළ බොහෝ දේ පුරුදු කරන්න පරිසරයෙන් අපහසු වෙයි. හේතුව මේ කොට්ඨාශයෙන් සඳහන් කරන නොයෙක් විදියේ පාරිසරික තමාගේ හා බාහිර වර්ග ලක්ෂණ නිසයි.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් දිනක් ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රශ්න කළේ භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේ ශාසනයෙන් හරි අඩක් රදා පැවතී තිබෙන්නේ සත්පුරුෂ ආශ්‍රය නිසා නොවේද කියායි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැහැදිලි කරනවා 'නැහැ ආනන්ද එහෙම කියන්න එපා. හරි අඩක් නොවෙයි මුළු බුද්ධ ශාසනයම රදා පවතින්නේ සත්පුරුෂ ආශ්‍රය මතයි කියලා. තමාට තමාවිසින් ධර්මය දකින්න නම් මේ ධර්ම කොට්ඨාශයේ පැහැදිලි කරන ලක්ෂණ දුර්ලක්ෂණ, දුබ්බාමිත ලෙසින් දුර්ලක්ෂණ බැහැර කරගෙන, සුභාමිත ඒවගේම යහපත් ලක්ෂණ ලෙසින් දක්වන ඒ ධර්ම කොට්ඨාශය ජීවිතයට පුරුදු කරගත යුතුයි.

මුලදී දේශනා කළ ගාථා පාඨයෙහි අර්ථය මෙතෙහි කරමු. මහණෙනි, යම් බියක් උපදින්නේ නම්, ඒ හැම බියක්ම බාලයා නිසා උපදින්නේය. පණ්ඩිතයා හෙවත් නුවණ ඇත්තා නිසා නූපදින්නාහ. යම්කිසි උපද්‍රවයක් උපදින්නේ නම් ඒ හැම උපද්‍රවයක්ම බාලයා නිසා උපදින්නාහ. පණ්ඩිතයා නිසා නූපදින්නාහ. යම්කිසි විපතක් වේ නම් ඒ හැම විපත්තිහු බාලයා නිසා උපදින්නාහ. පණ්ඩිතයා නිසා නූපදින්නාහ.

මෙහි බාලයා යනු මංගල සූත්‍රයේ 'බාලානං' යනුවෙන් සඳහන් කළා වගේ පිත, පව හඳුනා නොගත් ඒනිසාම පවට බරවූ, පිනෙන් ඇත් වූ, කුසලය අකුසලය මනාව හඳුනා නොගත් ඒ නිසාම කුසලයෙන් බැහැරවී අකුසලයට සමීප වූ කායික, වාචසික, මානසික දුශ්චරිතයන් සිදුකරන්නා වූ අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මය අවබෝධ නොකොටගෙන සංඛාර වස්තු නම් වූ සවිඤ්ඤාණක, අවිඤ්ඤාණක වස්තූන් මගේය, මමය, ස්ථීර ආත්මයක්ය යනුවෙන් උපදානය කරන්නාවූ ද දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග නම් වූ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධය හෝ ඒ අවබෝධයට මාර්ගය පිළිනොපදින්නාවූ ද පුද්ගලයායි.

බාල කොටස් බොහොමයක් තිබෙනවා. යම් කෙනෙක් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම මාර්ගයට පිළිපන්නේ නැති වුණත්, අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ධර්මය ගැන යම් වූ අවබෝධයක් තිබෙන්න පුළුවන්. එවිට බාල ලක්ෂණ බොහොම අඩුයි. නමුත් ස්වල්පයක් තිබෙනවා. ඒවගේම යම් කෙනෙක් කුසලය අකුසලය අවබෝධ වී පිත පව අවබෝධ වී පවෙන් හා අකුසලයෙන් ඇත්ව, පිතට කුසලයට ළං වුවත් මේ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධ මාර්ගයේ නැතිවිට එහිදී බලවත් වූ බාල කොටස් අඩුවෙලා සාමාන්‍ය තරමක බාල කොටස් පවතිනවා. පිත, පව අවබෝධකර නොගත්, ඒනිසාම පිනෙන් ඇත් වූ පවට ළං වූ, කුසලය අකුසලය අවබෝධ නොකරගත් ඒනිසාම කුසලයෙන් බැහැරව අකුසලයටම ළං වූ ඒ අයමයි 'බාලයා' යයි ධර්මයේ පැහැදිලි කරන්නේ. මේ බාලයකුගේ ප්‍රධාන ලක්ෂණයි.

ඉහත සඳහන් කරනු ලැබුවේ අංගුත්තර භික්ඛායේ තික නිපාතයේ බාල වගීයට අයත් ධර්ම කොට්ඨාශයකි. මෙහි විස්තර කරන්නේ බාල පුද්ගලයෙකුගේ ලක්ෂණ සහ ඔහු හෝ ඇය නිසා සිදුවන විපත්ති පිළිබඳවයි. මෙහිදී බාලයාගේ ලක්ෂණ සඳහන් කරන්නේ පණ්ඩිත හෙවත් නුවණැති පුද්ගලයාගේ යහපත් බව ද මතුකොට දක්වමිනුයි.

ආරම්භයේදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැහැදිලි කරන්නේ යම් බියක්, උපද්‍රවයක් හා විපතක් ඇතිවන්නේ නම් ඒ හැම බාලයා විසින්, බාලයා හේතු කොටගෙන හටගන්නා බවයි. පණ්ඩිත තැනැත්තා නිසා එසේ හට නොගන්නා බවයි. බාල, අඥාන, අසත් පුරුෂ පුද්ගලයින් කොතරම් හානිකර අයෙක් දැයි එමඟින් පැහැදිලිය.

පින්වතුන්, යම් කෙනෙකුට හිතෙන් පුළුවන් පණ්ඩිත අයගෙන්, නුවණැති අයගෙන් භය, උපද්‍රව, විපත් ඇතිවන්නේ නැතද කියා. අප සඳහන් කළ ධර්මානුකූල විචරණයට අනුව පණ්ඩිත අයකුගෙන් එවැනි විපත් සිදුවන්නේ නැහැ. සාමාන්‍ය ඇත්තෝ, නුවණැති පණ්ඩිත කෙනෙක් යයි හඳුන්වන්නේ සමාජමය උගත්කම්, දැනුවත්කම් අනුවයි. නුවණැති කෙනෙක් යැයි සඳහන් කරන්නේ යම් විෂයයක් පිළිබඳව අවබෝධයක්, දැනුමක්, ඉහළ උපාධියක් සමත් පිළිගත හැකි නුවණ ඇති කෙනෙක්. නමුත් ධර්ම විචරණයට අනුව යම් විටෙක ඔහු පණ්ඩිතයෙක් වෙන්න හෝ නොවෙන්න පුළුවන්. එනම් විෂය දැනුම තිබුණත්, සමාජමය ඉහළ උගත්කමක් තිබුණත්, ඉහළ රැකියාවක් කළත් පවු පින් නොහඳුනන, කුසල් අකුසල් නොහඳුනන ඒනිසාම පවට අකුසලයට ළං වූ පිනෙන් බැහැර වූ. සංස්කාර ධර්මයන්ගේ ඇති අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ක්‍රිලක්ෂණ ධර්මයන් අවබෝධයෙන් දන්නේ නැතිනම් තරමකින් හෝ මේ දුකින් නිදහස්වීමේ මාර්ගයට ළං නොවූණු කෙනෙක් නම්, සමාජ වශයෙන් විශ්ව දැනුම තිබුණත්, ඉහළ පිළිගත් උගත්කම් සම්මතයෙන් තිබුණත්, ඔහු හෝ ඇය පණ්ඩිතයෙක් හෝ නුවණැත්තෙක් වශයෙන් හඳුන්වන්නේ නැහැ. එවැනි කෙනෙක් තුළ දැනුම, උගත්කම තිබුණත් බලවත් වූ රාගය හෙවත් ලෝභය පවතිනවා. බලවත් වූ ද්වේෂය හෙවත් ගැටීම (පටිසය) පවතිනවා. බලවත් වූ මෝහය හෙවත් මුළාව පවතිනවා. ඒ අය ධර්මයට අනුව විෂය දැනුමෙන් යුතු බාලයන්. සමාජමය දැනුමක් ඇති, රට, සමාජය, තනතුරු දරණ බාලයන් ලෙසයි ධර්ම විචරණයට අනුව පැහැදිලි කරන්නේ.

යම් කෙනෙක් සාමාන්‍ය ලෙස තමාගේ නම ලියා ගැනීමට තරම් අකුරු ශාස්ත්‍රය දැනගෙන හිටියේ නැති වූණත් බහුශ්‍රැත භාවයෙන් පිරිපුන් වෙලා (බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇතිව) ධර්ම ඥානයෙන් පව පින හඳුනාගෙන පවින් බැහැර වෙලා පිනට ළං වේ නම් කුසලය, අකුසලය තේරුම් ගෙන අකුසලයෙන් බැහැර වී කුසලයට ළං වේ නම් සියලු සංස්කාර ධර්මයන්හි උරුමයෙන් පවත්නා අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ක්‍රිලක්ෂණ ධර්මය අවබෝධ කරගෙන ඇත්තේ නම් ඒ වගේම දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග නම් වූ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම මාර්ගයට පිළිපත් අයෙක් ලෙස කටයුතු කරන්නේ නම්

හෝ මාර්ගය අංග සම්පූර්ණයෙන් (අර්හත් බෝධියෙන්) අවසන් කළා නම් හේ පණ්ඩිතයි, නුවණැතියි. ඒ ආර්ය මාර්ගයට පිළිපන්නේ නම් සම්මතයෙන්, අකුරු ශාස්ත්‍රයෙන් නම ලියාගන්න බැරි වූණත් ඔහු ධර්මයට අනුව පණ්ඩිතයෙක්, නුවණැත්තෙක්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පැහැදිලි කළේ යම් බියක් උපද්‍රවවා නම් ඒ (අප පැහැදිලි කළ) බාලයන් නිසායි. යම් උපද්‍රවයක් ඇතිවෙනවා නම් ඒ (සඳහන් කළ) බාලයන් නිසායි. යම් විපතක් ඇතිවෙනවා නම් ඒ බාලයන් නිසායි. හැම බියක්ම හටගන්නේ බාලයන් නිසායි. පණ්ඩිත තැනැත්තා නිසා එසේ සිදුවන්නේ නැහැ.

මහණෙනි, බටදඬුවලින් හෝ තෘණ වලින් (තණකොළ වලින්) කරන ලද ගෙයක් ගිනි ඇවිල ගත්තේද ඇතුළත හා පිටත හුණු පිළියම් කරන ලද, ආචරණය කරන ලද සුළඟ ඇති, අඟුල් දඹු කවුළු දොර ඇති කුටාගාරයක් යම් සේ දවාද මහණෙනි, ඒ ආකාරයෙන්ම යම් බියක් උපදිත් නම් ඒ හීතිය බාලයා නිසා උපදිනාහ. පණ්ඩිතයා නිසා නූපදනාහ. යම් විපතක් උපදිත් නම් ඒ හැම විපත් බාලයා නිසා උපදනාහ. පණ්ඩිතයා නිසා නූපදනාහ.

බට දඬුවලින් හෝ තණ කරලින් සෙවිලි කරන ලද, එළියට සුළු පිළියම් කළ, තරමක් ශක්තිමත් ගෙයක, එළියට පැමිණීමට බැරි ලෙස දොරවල් අඟුල් දමන ලද වෙලාවක කෙනෙක් මේ ගේ ඇතුළේ සිටින විට මේ ගෙදර ගිනි ගත්තොත් ඇතුළත ඉන්න අයට කොපමණ බියක් දැනෙන්න පුළුවනිද? කොයිතරම් අන්තරාවක් දැනෙන්න පුළුවනිද? වේලුණු බට දඬු, වේලුණු තෘණ කොපමණ ඉක්මනින් පිළිස්සී යයිද එසේ බටදඬු ඇවිලිගෙන ඇවිලිගෙන යනවිට ඉක්මනින්ම මේ ගේ පිළිස්සී අවසන්වීමට පුළුවන්. ජනෙල් දොරවල් පවා වසා තිබෙන නිසා සුළඟින් මේ ගින්න නිවෙන්නට පුළුවන්කමක් නැහැ. ඇතුළේ සිටින අයට මහත් වූ විපතකුයි සිදු වන්නේ. ඒ හා සමාන බියක්, ඒ හා සමාන උපද්‍රවයක් ඒ හා සමාන විපතක් ඇති වන්නේ බාලයා නිසා යයි සඳහන් කරනවා. එසේ නම් අඥානයන් ආශ්‍රය කිරීම, තමා අඥානයෙක්වීම, තමන්ටත් පරිසරයටත් ගින්දරක් හෝ ඊට වඩා මහා භයානක චරිත ලක්ෂණයී ඒ බාල චරිතයක පවතින්නේ. එය තමාටම මහත් වූ විපතක් වෙන්නට පුළුවන්. තමාම තමා විනාශ කරගන්න පුළුවනි. තමාම තමාගේ ගුණ ලක්ෂණ නැති කරගන්න පුළුවනි. ඒ ගෙය පුළුස්සා දමනවා වගේ. ඒ අදහසිනුයි මේ බටදඬු, තණ කරල් ගෙය පිළිබඳ උපමාව දක්වනු ලැබුවේ.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නැවතත් පැහැදිලි කරනවා මහණෙනි, බාල පුද්ගලයා බිය සහිත වේ. පණ්ඩිත පුද්ගලයා බිය සහිත නොවේ. බාල පුද්ගලයා උපද්‍රව සහිත වේ. පණ්ඩිත පුද්ගලයා උපද්‍රව සහිත නොවේ. බාල පුද්ගලයා විපත් සහිත වේ. පණ්ඩිත පුද්ගලයා විපත් සහිත නොවේ. මහණෙනි, පණ්ඩිතයා කෙටේ බියක් නැත. උපද්‍රවයක් නැත. විපත් නැත. බාල පුද්ගලයා බිය සහිතයි, විපත් සහිතයි, උපද්‍රව සහිතයි. පණ්ඩිත පුද්ගලයා හිසා බිය නැත, උපද්‍රව නැත, විපත් නැත. මේ බාලයා පිළිබඳ හැඳින්වීමක් පමණයි. බාලයා නිසා මහත් වූ බිය ගෙන දෙයි, උපද්‍රව ගෙන දෙයි, විපත් ගෙන දෙයි, තමාගේ ජීවිතයේ බාල ලක්ෂණ නම් තිබෙන්නේ තමන් තමන්ටම මොන තරම් බියක්, ඒ වගේම උපද්‍රවයක් විපතක් කරගනීද කියා මෙනෙහි කළ යුතුයි.

බාල ගති ලක්ෂණ ඇති බාලයකුගේ ආශ්‍රය කොතරම් බියක් ඇතිකරන්න පුළුවන්ද? මොන තරම් කරදරයක් කරයිද? මොන තරම් කරදරයක් වෙයිද? මොහුගේ වචන, මොහුගේ සිතුවිලි, ක්‍රියාවන් මොනතරම් විපතක් වෙන්න පුළුවන්ද? බටදඬුවලින් සාදන ලද ගෙය පුළුස්සනවා වගේ, තණ කරලින් සෙවිලි කරන ලද ගෙය ඉක්මනින්ම විනාශ වෙලා යනවා වගේ මේ පුද්ගලයාගේ ආශ්‍රය නිසා, ඒ පුද්ගලයාගේ වචන නිසා, සිතුවිලි නිසා, ක්‍රියාවන් නිසා මුළු පරිසරයම ඉක්මනින්ම විනාශ වී යාමට ඒ තරමටම එය විපත්කාරීයි.

මෙහිදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මූලින්ම දක්වන ලද උපමාව බලන්න. බටදඬු හෝ තෘණවලින් කරන ලද ගෙයක් ගිනි ඇවිලගත්තේ නම්, එහි දොරගුළු වසා ඇත්තේ නම් කුමක් සිදුවන්නේද? ගේ පමණක් නොව ඒ තුළ ඇති සියළු වස්තූන්ද ඇතුළත සිටින්නාවූ පිරිසද ගින්නට හසුවනු ඇත. එය මහත් වූ උපද්‍රවයකි. මහත් වූ විපතකි. බාල හෙවත් අඥාන පුද්ගලයා නිසා පරිසරය පමණක් නොව ඇසුරු කරන ලද පිරිස ද මහත් වූ බියට, උපද්‍රවයට හා විපත්වලට මුහුණ පෑමට සිදුවනු ඇත. ගෘහස්ථ පරිසරයක අඥාන පුද්ගලයන් නිසා අපමණ විපත් සිදුවේ. එවැනි පුද්ගලයා නිසා දෙමව්පියන්ට, දරුවන්ට ස්වාමි භාර්යාවන්ට, යහළු හිත මිතුරන්ට ආදී වශයෙන් හැමට විපත ඇති කරයි. පැවිදි පරිසරයකද අඥාන පැවිද්දෙක් නිසා මුළු ශාසනයටම මහත් වූ විපතක් ගෙන දෙනු ඇත. ගෘහස්ථ පරිසරයක වුවත්, පැවිදි පරිසරයක වුවත් අඥාන පුද්ගලයෙකු නිසා, බාල පුද්ගලයකු නිසා මහත් වූ විපත් ගෙන දෙන්නට පුළුවනි.

මීට පෙර මා කතාවක සඳහන් කොට තිබෙනවා, මහා කාශ්‍යප මහ රහතන් වහන්සේගේ එක්තරා ශිෂ්‍යයෙක් පිළිබඳව. මහා කාශ්‍යප මහ රහතන්

වහන්සේ වනයෙහි වැඩවාසය කරනවා. මේ කාලයේ උන්වහන්සේට ශිෂ්‍යයන් දෙදෙනෙක් වැඩ සිටියා. පැවිදි ශිෂ්‍යයන් දෙදෙනෙක්. එක් ශිෂ්‍යයෙක් කීකරුයි, විනීතයි, ධර්ම ගරුකයි. අනෙක් ශිෂ්‍යයා අකීකරුයි, ධර්ම ගරුක නැහැ. විනීත ශිෂ්‍යයා තම ගුරුවරයා වෙනුවෙන් හිමිදිරියේ පැන් ගෙනැවිත් උණු පැන් සකස් කොට, බඳුනට පැන් තබා ගුරුවරයාට මුහුණ දොවා ශරීරය පිරිසිදු කරගැනීමට වඩින්නට යයි ආචාර වත සිදු කරනවා. ඒ වගේම අකීකරු වූ ධර්ම ගරුක නොවූ අනිත් පැවිදි ශිෂ්‍යයා, කීකරු ශිෂ්‍යයා විසින් පැන් උණුකරන වේලාව බලා සිටිමින් පැන් උණුවී පැන් බඳුන සකස් කළාට පසුව ගුරුවරයා ළඟට ඉක්මනින් ගොස් ස්වාමීනී, පැන් සකස්කොට අවසන් වඩින්න යැයි ආරාධනා කරනවා. ආචාර්යවරයාගෙන් නම ගැනීමට පමණක්, ප්‍රශංසාව ගැනීමට පමණක් වංකව මේ පැවිදි ශිෂ්‍යයා ඉදිරිපත් වූණේ. මේ දෙස බලාගෙන සිටි කීකරු ශිෂ්‍යයා (ධර්ම ගරුක ශිෂ්‍යයා) කල්පනා කළා හැමදාම මම වෙහෙසවෙලා පැන් ගෙනෙනවා. පැන් උණුකරනවා. සියල්ලම සිද්ධ කරනවා. නමුත් ගුරුවරයා සිතාගෙන ඉන්නේ මේ පුද්ගලයා තමා සියල්ල කරන්නේ කියා. මොකද මම පැන් උණුකරන තෙක් බලාසිට, වෙලාවට ගොස් 'ස්වාමීනී, වඩින්න' කියා කියනවා. දිනක් කීකරු නමුත් ධර්ම ගරුක නමුත් මේ ශිෂ්‍යයා කල්පනා කළා නිවැරදි ස්වභාවය කුමක්ද කියා ගුරුවරයාට අවබෝධ කරලා දෙන්න ඕන කියලා.

ආචාර්යවරයා වුවත් දෙමව්පියෝ වුවත් නිවැරදිව තේරුම් ගත්තේ නැතිනම් වැරද්ද නිවැරද්ද අවබෝධ නොකරගන්න ඉඩ තිබෙනවා. යහපත් දරුවන් කෙරෙහි වැරදි ලෙස හිතන්න පුළුවන්. යහපත් කල්‍යාණවත්තයන් කෙරෙහි හරිහැටි අවබෝධ කරගන්නේ නැතිව වැරදි විදියට හිතන්න පුළුවන්. මෙන්න මේ නිසා අර නිවැරදි ශිෂ්‍යයා සිතුවා 'මම අද මෙය තේරුම් කර දිය යුතුයි' කියා. ඔහු එසේ කල්පනා කොට පැන් බඳුන වෙනුවට පැන් නැති භාජනයක් පමණක් ගිනිහල් ගෙයි (කුස්සියේ) ලීප උඩ තබා ගින්දර ගැසුවා. එනිසා දුම යනවා ජේනවා. වෙනදා වගේම සාමාන්‍යයෙන් පැන් බඳුනක් උණුවෙන්ට යන වෙලාව ගත වූ පසු අර ධර්ම ගරුක නොවූ ශිෂ්‍යයා සිතුවා 'දන් පැන් උණුවෙනවා ඇති. ගුරුතුමාට ගොස් කියන්න ඕන පැන් සුදානම් වඩින්න කියලා'. ගුරුවරයා වෙනදා වගේම වැඩියා. ඇවිදිත් බලනවිට පැන් නැහැ. ඇත්තේ ගින්දර පමණයි. එවිට ගුරුවරයාට සත්‍යය වැටහුණා. හැමදාම මේ අකීකරු ශිෂ්‍යයා කළේ මාව රැවටූ එකයි. හොඳ නම ගෙන ජේන්න හිටියා. නමුත් මේ යහපත් කෙනෙක් නොවෙයි. මේ අකීකරු ශිෂ්‍යයාට මහා කාශ්‍යප මහ රහතන් වහන්සේ අවවාද කළා. බාල පුද්ගලයකුට

අවවාද කිරීම සර්පයකුට දඬු කැබැල්ලකින් පහර දෙනවා හා සමානව විපත්තිදායකයි. මේ අඥාන, බාල ශිෂ්‍යයාට ගුරුතුමා අවවාද කළා.

අවවාදයෙන් කිපුණු මේ බාල පැවිදි ශිෂ්‍යයා එදා පිණ්ඩපාතෙ වැඩියෙ නැහැ. මහා කාශ්‍යප මහ රහතන් වහන්සේ අර කීකරු ශිෂ්‍යයා සමඟින් පිණ්ඩපාතෙ වැඩියා. පිණ්ඩපාතෙ වඩින්නෙ නැතුව නතර වී සිටි මේ ශිෂ්‍යයා කුමක්ද කළේ? මම හොඳ වැඩක් කරන්නම් කියලා කුට්ටලට ගිනි තබා එහි තිබුණු ආහාර පාත්‍රයන් ගෙන කැලයට විසිකර පැනලා යන්න ගියා. බාල, අඥාන පුද්ගලයන් නිසා මෙවැනි විපත් ගෙදරක වුණත් වෙන්න පුළුවනි. දෙමව්පියන්ගේ යහපත් වු අවවාදය පිළිනොගත්තොත් දෙමව්පියන්ටයි පරිසරයටයි මහත් වූ විපත් කරන්න පුළුවනි.

පැවිදි පරිසරයකත් අවවාදයෙන් කිපෙන අය ගුරුවරයාට අවමන් කොට ඒ තැනත් විනාශ කර පැන යන්ට පුළුවනි. ඕනම පරිසරයක ආයතනයක වුණත් වෙන තැනක වුනත් බාල පුද්ගලයකුට අවවාදයක් දුන්නොත් ඒ බාල ලක්ෂණ නිසා හැම දෙයක්ම මහත් වූ විනාශයට පත්වෙන්න පුළුවන්. එයයි බාල ලක්ෂණ නිසා විපත් යනුවෙන් මා ඔබට සඳහන් කළේ. ගිහි පරිසරයක වුවත්, පැවිදි පරිසරයක වුවත් මෙවැනි දේ සිද්ධ වෙන්න පුළුවනි. මේ මහා කාශ්‍යප මහ රහතන් වහන්සේගේ දඩබ්බර, අකීකරු, බාල අඥාන පැවිදි ශිෂ්‍යයා නිසා සිදුවුණු මහ විපතයි.

බාල ගති ඇති කෙනෙකුට අවවාද කරන්න ඕන බොහොම පරෙස්සමින්. ඔහු කිපෙන්න පුළුවන්. ඔහු හොඳ නරක තේරුම් නොගන්න කෙනෙක්. හේතුව ඔහු පව, පින පිළිබඳ අවබෝධයක් නැති, කුසලය, අකුසලය අවබෝධ නැති කෙනෙක්. ඔහුට ජීවිතයක වටිනාකමක් නැහැ. ඔහු හොඳ නරක දන්නේ නැහැ. එවැනි කෙනෙකුට අවවාද කරන්න ඕන බොහොම පරෙස්සමින්. ඔහු පහර දෙන්න පුළුවන්. ඔහු ඔබගේ ජීවිතය නැති කරන්න පුළුවන්. ඔහු මහත් වූ විපත්තිදායක වචන පාවිච්චි කරන්න පුළුවන්. මහත්සේ අවමන් කරන්න පුළුවන්. ඒ ඔහු පව පින පිළිබඳ විශ්වාසයක් නැති කෙනෙක් නිසා. ඔහුට පවු සිදුකරන එක අකුසල් සිදු කරන එක සාමාන්‍ය දෙයක් හැටියට දැනෙන්න පුළුවන්. ඔහු පවට බියක් ඇති කෙනෙක් නොවෙයි. අකුසලයට බියක් ඇති කෙනෙක් නොවෙයි. එනිසා බාල. පාපී ගති ලක්ෂණ හඳුනාගෙන එවැනි කෙනෙකුට අවවාද දී හදන්නට යාම බොහොම පරෙස්සමින් කල යුතුයි. උපමාවෙන් සඳහන් කළ දෙය ධර්මයේත් ඒ ආකාරමයි.

සර්පයකුට දඬු කැබැල්ලකින් පහර දෙනවා වගේ විපතක් වෙන්න පුළුවන්. නයෙකුට පොළඟෙකුට පහර දුන්නොත් ඔවුන් විසින් ඉදිරියට පැන පැන දුෂ්ට කිරීමට අවස්ථාව තිබෙනවා. බාලයාගේ ගති ලක්ෂණයන් එහෙමයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තවදුරටත් මෙසේ පැහැදිලි කොට දේශනා කරනවා. ලක්ෂණ තැනකින් සමන්විත බාලයා හඳුනා ගන්න. එම බාල ලක්ෂණ තුන තමා විසින් අත්හරින්න. පණ්ඩිත පුද්ගලයාගේ ලක්ෂණ තුන අවබෝධ කරගෙන එම ලක්ෂණ තමා කෙරෙහි සමාදන් කරවාගෙන පවත්වාගන්න.

මහණෙනි, ඔබ මෙහි පහත සඳහන් කරන ආකාරයට හික්මිය යුතුය.

‘කම්මලක්ඛණො භික්ඛවෙ බාලො කම්ම ලක්ඛණො පණ්ඩිතො අපදාන සෝභිතී පඤ්ඤාති’

මහණෙනි, බාලතෙමේ කථමය ලකුණු කොට ඇතියේය. ‘කම්මලක්ඛණො පණ්ඩිතො’ පණ්ඩිතයාද කථමය ලකුණු කොට ඇතියේය. ‘අපදාන සෝභිතී පඤ්ඤාති’ ප්‍රඥාව වර්තාපදානයෙන් හොබන්නේය. මෙය ඉතාම වටිනා, මතක තබා ගත යුතු ධර්ම කරුණකි. බුදු දහමේ වටිනාම ධර්ම කරුණක් ‘අපදාන සෝභිතී පඤ්ඤාති’ ප්‍රඥාව වර්තාපදානයෙන් හොබන්නේය. එනම් තමන්ගේ ප්‍රඥාව වර්ත ලක්ෂණ වලින් බබළන්නේය, මතු වන්නේය, යන අදහසයි එහි ඇත්තේ.

අපි කොපමණ ධර්ම ශ්‍රවණය කළත්, භාවනා කළත්, ධර්මානුකූලව කටයුතු කළත්, අපේ වර්තාපදානයෙන්, වර්ත ලක්ෂණ වලින් අප ඇති කර ගන්නාවූ ප්‍රඥාව අවබෝධ කරගත හැකිය. එනිසා මතක තබාගත යුතුම වටිනා ධර්ම කරුණකි, ‘අපදාන සෝභිතී පඤ්ඤාති’.

ඔබෙන් කවුරුන් හෝ විමසුවොත් වටිනා දහම් පදයක් ලියාදෙන්න පුළුවන්ද කියා ඔබට පුළුවන් උතුම්ම ධර්ම කොට්ඨාශයක් වන ‘අපදාන සෝභිතී පඤ්ඤාති’ - ප්‍රඥාව වර්තාපදානයෙන් හොබනීය යන ධර්ම කොටස පිළිගන්න. මෙය කෙනෙකුට දිය හැකි උතුම්ම දහම් කොටසකුයි. එය මැනවින් මතකයේ තබා ගන්න.

බාලයාගේ සහ පණ්ඩිතයාගේ කථම ලක්ෂණ ලෙස දැක්වූයේ කුමක්ද? මහණෙනි, ධර්ම තුනකින් සමන්විත වූ බාලයා දැක ගත යුතුය. ඒ කවර

කරුණුද? බාලයා කාය දුශ්චරිතයෙන්ද, වාගේ දුශ්චරිතයෙන් ද මනෝ දුශ්චරිතයෙන්ද සමන්තාගතය.

මහණෙනි, ධර්ම තුනකින් සමන්තාගත වූ පණ්ඩිත පුද්ගලයා දහ යුතුය. කවර කරුණුද? පණ්ඩිත පුද්ගලයා කාය සුවරිතයෙන්ද, වාගේ සුවරිතයෙන්ද, මනෝ සුවරිතයෙන්ද සමන්තාගතය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දේශනා කළ ඉහත ධර්ම කොට්ඨාශයේ ඉතාමත් අගනා දහම් පෙළක් ඇත්තේය. එනම් ‘අපදාන සෝභිනී පඤ්ඤා’ ය (ප්‍රඥාව වරිතාපදානයෙන් පෙන්වන්නේය.) යන අදහසයි. බාල පුද්ගලයා යනු හොඳ නරක හෝ කුසල් අකුසල් තේරුම් ගැනීමට තරම් නුවණක් නැත්තාය. එසේ නොමැති නම් පාපී සිතුවිලි නිසා යහපත මගහැර අයහපතටම - පාපයටම යොමුවන තැනැත්තාය.

බාලයාගේ ත්‍රිවිධ දුශ්චරිතය තරමක් විමසා බලමු. මහණෙනි, බාලයාගේ බාලාභිඥානයෝ, බාල නිමිත්තෝ, බාලචරිතයෝ තුන් දෙනෙකි. ඒ තුන්දෙනා කවරෙක්ද?

- ‘බාලො දුච්චිත්තිච චිත්ති ච භොති’
(නපුරු සිතුවිලිවලින් යුතු වේ.)
- ‘දුබ්භාසිත භාසී’
(නපුරු වචන කතා කරයි.)
- ‘දුක්කත කම්මකාරී’
(නපුරු ක්‍රියා කරයි.)

මේපාලි වචන තුන මතක තබා ගත හැකි නම් ධර්ම මාර්ගයට ලං වීමට පෙළඹවීමක් ඇති කරගත හැකියි. නපුරු සිතුවිලි සිතනවා, නපුරු වචන කතා කරනවා, නපුරු ක්‍රියා කරනවා, ‘දුච්චිත්තිච චිත්ති ච භොති, දුබ්භාසිත භාසී, දුක්කත කම්මකාරී’ පණ්ඩිතයන් විසින් මේ බාලයෙක්ය. මේ අසත්පුරුෂයෙක්ය යනුවෙන් ඒ පිරිස හඳුනාගන්නවා.

මේ ලක්ෂණ තුන බාලයාගේ බාල ලක්ෂණයෝ වෙති. බාල නිමිති වෙති. බාල අපදාන වෙති. ‘අපදාන සෝභිනී පඤ්ඤා’ ප්‍රඥාව වරිතයෙන් හොබනීය. එසේනම් මේ බාල ලක්ෂණ නිසා ඒ වරිතයෙන් ප්‍රඥාව හොබන්නේ නැත. නපුරු සිතුවිලි සිතනවා නම්, නපුරු වචන කතා කරනවා නම්, නපුරු ක්‍රියා කරනවා නම් ඒ වරිතයෙන් ප්‍රඥාවක් හොබන්නේ නැහැ. අපදාන සෝභිනී පඤ්ඤා එනනින් ජේන්නේ නෑ. නපුරු සිතුවිලි කොහොමද දැනගන්නේ?

තමාම තමාගේ හිත දකින්න. මම මේ හිතන්නේ මොනවාද? නපුරු දෙයක්, තෘෂ්ණාවෙන් යුතු දෙයක්, අභිජ්ඣාවක් (අත් සතු දේට ආසාවක්) ඇයි මම ඊෂීයා කරන්නේ, ඇයි අනුන්ගේ ජීවිතවලට කරදර කරන්නේ, හොරකම් කරන්නේ, පවුල් පරිසරයට කරදරයක් කරන්නේ. බොරු කියන්නේ, මත් වතුර බොන්නේ, පස් පව් දස අකුසල් ලෙස පාපී සිතුවිලි, මේවා අකුසල්. මේවා එක්රැස් වුණාම මොනතරම් මහ විපතක් වෙන්න පුළුවන්ද?

දීර්ඝ සංසාර ගමනේ මේ සිතුවිලි සංස්කාර බවට පත්වී (කාය, චිත්ත, වචි ලෙස) සතර අපායේ කොපමණ නම් දුක්විඳ තිබෙනවාද? බලවත්වූ කුසල් නිසයි මේ මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් ලැබුවේ. ඇයි වැරදි ලෙස හිතන්නේ. මට මේතරම් හොඳ අත් දෙකක්, පා දෙකක් ලැබිලා තිබෙනවා. ලෝකෙ කොපමණ මනුෂ්‍යයෝ නැගිටගන්න බැරුව දුක් විඳිනවාද? මට හොඳට නැගිටගන්න පුළුවන්. අත් දෙකෙන් වැඩකරන්න පුළුවන් ලෙස ඇඟිලි දහයම තිබෙනවා. ඇඟිලි පුරුක් නවාගන්න බැරුව ලාදුරු රෝගය හැදිල මිනිස්සු කොපමණ දුක් විඳිනවාද? නිරෝගී මම ඇයි මේ නරක සිතුවිලි සිතන්නේ? බලවත් වූ කුසලයකින් ලැබූ මනුෂ්‍ය ජීවිතයට විපත් කරගන්න නරකයි. එය මගේ ජීවිතයේ තිබෙන බාල ලක්ෂණයක්, බාල අභිජ්ඣාවක්, බාල නිමිත්තක් ලෙස තමාම තේරුම් ගත යුතුයි. හිත සන්සුන් කරගැනීමට බැරුව වචනයෙන් පිටවීමට හදනවා නම් එවිට මම මේ මොනවාද කතා කරන්නේ. ඇයි එහෙම බොරු කීව්වෙ. නුඹ මහා බොරු කාරයෙක්. තමන්ම තමන්ගේ බාල ලක්ෂණය හඳුනාගන්න. ඇයි නුඹ කේලාම් කීවුවෙ අර හොඳට හිටිය වරිතවලට මොන අපරාධයක් ද නුඹ කළේ? හොඳට හිටිය පවුල් පරිසරයකින් කඩා දමුවා. හොඳට හිටපු දෙමව්පියෝ බේද කළා. කල්‍යාණවත්තයන්ට විපතක් කළේ. නුඹ කේලාම් කීම බාල ලක්ෂණයක්, බාල ගතියක්. බාල නිමිත්තක්. බුද්ධාදී සත් පුරුෂයන් විසින් අවමන් කරන ලද ලක්ෂණයකුයි නුඹේ ජීවිතයේ තිබුණේ. දුන් බාල ලක්ෂණය වචනයෙන් සමාදන් කරගන්න.

ඇයි මම බාල ක්‍රියා කරන්නේ. නුඹ ඇයි එහෙම කළේ යයි තමාටම අවවාද කරගන්න. නුඹ මනුෂ්‍යයෙක් නම් නුඹට හොඳ නරක තේරෙන්නේ නැද්ද? කාට හෝ විපතක් කර රාත්‍රිය සුවසේ නිදාගත හැකිද? නුඹ නුඹට කොපමණ ආදරේද? මම මට කොපමණ ලෙන්ගතුද? එහෙම නම් ඇයි ඒ ජීවිතයට විපතක් කළේ, අවමන් කළේ, හොරකම් කළේ. ඇයි නුඹ ඉඤ්ජියන් වරදවා හසුරුවන්නේ. ඇයි නුඹ බොරු කියන්නේ, කේලාම්, පරුෂ වචන, හිස් වචන කියන්නේ, තරහගෙන නපුරුකම් කරන්නේ ඇයි? ඒවා බාල ලක්ෂණ. බාල නිමිති. බාල අභිජ්ඣාවන්.

බාල වර්තයක ලක්ෂණ මේ ආකාරයට තමාගේ වර්තයෙන් දැක, සිතුවිලි වචන, ක්‍රියා ගැන තමාටම අවවාද කර ඒවා ඉවත්කර ගන්න ඕන. නැත්නම් මහ විපතක්. බටදඬු ගෙදර, තෘණ වලින් සෙවිලි කරන ලද ගෙදර ඉක්මණින්ම පිළිස්සී විනාශ වී යනවා වගේ වැඩිකල් යාමට පෙර කවුරුවත් නොවෙයි මම මයි විනාශ වන්නේ. මමයි නැතිවන්නේ. මට නම් මෙලොව පමණක් නොවෙයි පරලොවක් ගැනවත් හිතන්න බැරි වෙයි, යනුවෙන් සිතා තමාගේ බාල ලක්ෂණ ඉවත්කර ගන්න. තමාම මෙතෙහි කොට බාල ගති, බාල නිමිති, බාල අභිජ්ඣා ඉවත් කරගන්න. ඒ බාල ලක්ෂණ තේරුම් ගන්න.

ඔබ යම් යම් අය ගැන හිතන්නේ වැරදි විදියට. කවුරුහරි මොනවත් කිවුවොත් ඔබ හිතන්නේ කරදරයක් කරන්න. ඔබ හිතන්නේ උදුරාගන්න. ඔබ කියන හිතන දේවල් ඊර්ෂ්‍යා සහගතයි. තරඟ සහගතයි. ක්‍රෝධ සහගතයි. ඔබ වැරදි ලෙස හිතන දේ කියන්න එපා. යහපත් ලෙස ජීවත් වන කෙනෙකුට කිවුවොත් මුළු වර්තයම, පවුල් පරිසරයම විනාශ වී යාවී. දරුවෝ ඉන්න අම්මා කෙනෙකුට නිග්‍රහ කළාම එයා සමාජයේ ජීවත්වන්නේ කෙසේද? අඩුවක් පාඩුවක් තිබෙනම් නපුරුකම් කරන්නේ නැතිව කරුණාවෙන් හදාගන්න උත්සාහ කරන්න. ගුණවත්ත අම්මා කෙනෙක්, තාත්තා කෙනෙක් ලෙස කරුණාවෙන් උපදේශයක් දෙන්න.

පින්වතුනේ, ජීවිතයක වැටීමක් ඇති වුණොත්, අවමානයක් කළු පැල්ලමක් ඇති වුණොත් නැවත එය හදාගැනීම ලෙහෙසි නැහැ. සාමාන්‍ය මනුෂ්‍යයෝ තවත් කෙනෙක් කියන නරක දේ ඉක්මනින්ම පිළිගන්නවා. හොඳක් කීවාට හිතේ තබා ගන්නේ නැහැ. නරකක් කීවාම අනෙක් අයටත් කියනවා. සත්පුරුෂ කෙනෙකුට නපුරු කතාවක් කීවොත් වැඩිදෙනෙක් අසත්පුරුෂ නිසා හරි වැරදි පිළිගන්නේ නැතිව එයම ප්‍රචාරය කළොත් මොන අපරාධයක්ද? ගුණවත්ත අම්මා කෙනෙකුට තාත්තා කෙනෙකුට, යහපත් ස්වාමීන් වහන්සේ නමකට ඒවගේ විපතක් කළොත් කොපමණ නරකද? ඒනිසා බාල සිතුවිලි, බාල නිමිති, බාල අභිජ්ඣා, බාල ලක්ෂණ හිතන අය ආශ්‍රය කරනවා නම් ඒ අයගේ මොනසම් හෝ හොඳ දෙයක් හිතන්න. ඇයි නරක ගැනම හිතන්නේ.

දිනක් ඉතාම දුප්පත්, විරුපි, අප්‍රසන්න කෙනෙක් පැවිදි කරන ලෙස ඉල්ලා හිටිනවා. කිසිදු ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් ඊට ඉදිරිපත් වුණේ නැහැ. තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ ස්වාමීන් වහන්සේලා කැඳවලා ප්‍රශ්න කරනවා මේ තැනැත්තාගෙන් කවදාවත් ස්වල්ප වූ හෝ උදවුවක් ගත් කෙනෙක්

මෙතන නැද්ද? එහිදී සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ ඉදිරිපත් වී 'මම දිනක් පිණිඬපාතයේ වඩිද්දී මොහු මට දත් ස්වල්පයක් පූජා කොට තිබෙනවා' යයි පැවසුවා.

'සාරිපුත්ත, ඒ ගැන හිතන්න. වෙන මොනවා නැති වුනත් ඒ යහපත් වූ දේ ගැන සිතන්න.' සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ ඔහුට පැවිදි කළා. ඕනෑම කෙනෙකුගේ වර්තයේ යහපත් වූ ලක්ෂණ තියෙන්න පුළුවන්. එහෙත් බාල ලක්ෂණ ඉවත් කරන්න උත්සාහ ගනිමු. ලෝභී සිතුවිලි, රාභී සිතුවිලි, ද්වේෂ සහගත තරඟ සිතුවිලි, මූලාවට පත් වූ සිතුවිලි හිතන්න එපා.

ඔබ ඔය මොනවද කරන්නේ. ඔබ කැමති නැද්ද අනාගතයේ හොඳින් ඉන්න. හොඳින් බැරිනම් නරකින් හරි මොනවා හෝ කර මිළ මුදල් උපයාගන්න හිතන්න එපා. ඔබ ජීවත්වන පරිසරයේ මේවා ඇසෙන විට ඒවා කෙලෙස් කියා දනැතෙගෙන බාල ලක්ෂණ හැටියට දැනගෙන එතනින් ඉවත් වෙන්න. ඔබ ඔහොම ඉඳලා හරි යන්නේ නැහැ. ඔහොම හිටියොත් මේ පොළවෙ නම් පය ගහලා ඉන්න බැරිවෙයි. ඒනිසා හොඳ වුනත් නරක වුණත් අඩු ගණනේ දරුමල්ලන්ටවත් හොඳින් ඉන්න පුළුවන් වෙන්න මොනවා හරි එකතු කර ගන්න. නැත්නම් දරුවොත් දොස් කියා වි මොනවද නුඹලා අපට දුන්නේ කියලා. හඳුනාගන්න මේ බාල ලක්ෂණයි.

නුඹ මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් ලබලා තියෙනවා. සංසාර ගමනෙ, සතර අපායෙ ඉපදෙන්නෙ නැතිව, මනුෂ්‍ය ලෝකයේ උපදිනවිට ගහක් ගලක් යට හිඟා කැමට නොදී, අත පය නොකඩා, සත්පුරුෂ වූ සුජාත වූ උපතක් ලබාදී තිබෙනවා. කාටවත් දුක් දෙන්නේ නැතිව, කාගෙවත් දේවල් උදුරාගන්නේ, නපුරුකම් කරන්නේ නැතුව, නපුරු සිතුවිලි වලින් යමක් ලබනවාට වඩා දූහැමින් යමක් හොයාගන්න එය යහපත් බව මගේ දරුවන්ට දීලා තිබෙනවා. එසේ දූහැමින් ජීවත්වන විට අතු පැලක සිටියත් එය සැපතක් බව මගේ දරුවන්ට උගන්වා තිබෙනවා.

බාල ලක්ෂණ ඇති, බාල ලක්ෂණ කතා කරන, බාල ක්‍රියාවලටම යොමු වූ අයගෙ හිතක් සුවපත් භාවයට පත් කරගෙන අපේ ජීවිත පණ්ඩිත ස්වභාවයට පත්කර ගන්න පුළුවනි නම් කවදාවත් උපද්‍රවයක්, විපතක්, බියක් ඇතිවන්නේ නැහැ. මම දන්නවා එයා කවදාකවත් නරක සිතුවිල්ලක් හිතන කෙනෙක් නොවෙයි. වැරදි වචන කියන කෙනෙක් නොවෙයි. වැරදි ක්‍රියා කරන කෙනෙක් නොවෙයි. කවුරු මොනවා කිවුවත් මම දන්නවා මට නම්

එයා නිසා බියක් නැහැ. මට කවදාවත් එයා නිසා විපතක් වෙන්නේ නැහැ. උපද්‍රවයක් වන්නේ නැහැ.

එයා සත්පුරුෂයෙක්, පණ්ඩිතයෙක්, නුවණැත්තෙක් කියා හිතන්නට පුළුවන් නම්, තම තමන්ටත් මම නිසා ඒ අයට විපතක් වෙන්නේ නැහැ. ඒ අය නිසා මට විපතක් වන්නේ නැහැ හිතන්න පුළුවන් නම් ජීවිතය කොයිතරම් සැනසිලිමත්ද? ඔය භොයාගෙන යන මහ විශාල ධනයට සැප සම්පත්වලට වඩා ඒ මානසික සන්තෘෂ්ටිය කොපමණ වටිනාවාද?

වරදක් හිතන්නේ නැතිව, වරදක් කියන්නේ නැතුව කරුණාවෙන් අවංකවම කියන්න. මොනවා නොලැබුණත් විශ්වාසවන්ත, අවංක කෙනෙක් හැටියට ඉන්න හොඳ හිතක් ඇතුව ඉන්න. පවුල් ජීවිතේ විශ්වාසවන්ත කෙනෙක් වෙන්න. බොරු කරන, පවු කරන කෙනෙක් වෙන්නේ නැතුව කරුණාවෙන් කතා කරන අවංක කෙනෙක් වන්න.

ශාසනයෙන් ඒ වගෙයි. අවංක, ගුණ ගරුක, යහපත් වූ කෙනෙක් බවට පත්වෙන්න ඕන. ගිහි හෝ පැවිදි හෝ වේවා 'පණ්ඩිත' යයි ධර්මයේ පැහැදිලි කරන්නේ ඒ අයයි.

මහණෙනි, පණ්ඩිත පුද්ගලයාගේ පණ්ඩිත ලක්ෂණ, පණ්ඩිත හිමිති, පණ්ඩිත චරිත තුන් දෙනෙක් වෙති. ඒ තුන්දෙනා කවර්තූද?

- පණ්ඩිත පුද්ගලයා යහපත් සිතුවිලි සිතන්නේ වෙයි.
- 'පණ්ඩිතො සුවින්නිත චින්නි ව භොති'
- යහපත් දේ පවසන්නේ වේ.
- 'සුභාසිත භාසී'
- යහපත් දෙම කරන්නේ වේ.
- 'සුඛතකම්මකාරී'

යම් හෙයකින් පණ්ඩිත පුද්ගලයා යහපත් සිතුවිලි නොසිතන්නේ නම්, මනා වූ වචන නොපවසන්නේ නම්, මනාවූ කර්ම නොකරන්නේ නම් පණ්ඩිතයා විසින් මේ පණ්ඩිතයෙක්ය, සත්පුරුෂයෙක්ය යනුවෙන් කෙසේ හඳුනාගනීද? යහපත් සිතුවිලි සිතන නිසාම, යහපත් වචන පවසන නිසාම, යහපත් වූ කර්ම කරන නිසාම පණ්ඩිතයෝ මේ සත්පුරුෂයෙකැයි මේ පණ්ඩිතයෙකැයි හඳුනාගනිති. මේ පණ්ඩිත පුද්ගලයාගේ පණ්ඩිත ලක්ෂණයෝය.

පණ්ඩිත නිමිත්තයෝය. පණ්ඩිතාපදානයෝය. මහණෙනි, නුඹලා විසින් මේ බව දැන මෙසේ හික්මිය යුතුය. මේ නම් පණ්ඩිතයෙක් යයි හොඳ විදියට හිතන්නේ ඒනිසයි. ආශ්‍රයට හොඳ කෙනෙකුගෙන් විපත් සිදුවන්නේ නැහැ. හොඳ වචන කතා කරන නිසා එයා හොඳ කෙනෙක්, නුවණැති කෙනෙක්, පණ්ඩිත කෙනෙක්, ආශ්‍රයට හොඳ කෙනෙක්, මෙයා ආශ්‍රය කළාට බයක් නැහැ, උපද්‍රවයක් නැහැ, විපතක් නැහැ, හොඳ දේවල්මයි කරන්නේ, කවදාවත් වැරදි කරන එකක් නැහැ, මෙයා නිසා බයවෙන්න වුවමනා නැහැ යයි තමා වගේම අන් අය කෙරෙහි විශ්වාසයක් ඇතිකර ගන්නට පුළුවනි.

බාලයාගේ සහ පණ්ඩිත පුද්ගලයාගේ ගතිලක්ෂණ මැනවින් අවබෝධ කරගෙන පණ්ඩිත ලක්ෂණම, පණ්ඩිත නිමිත්තම, පණ්ඩිත චරිතයක්ම පුරුදු කිරීම පණ්ඩිත ලක්ෂණවල සත්පුරුෂ ලක්ෂණවල හික්මීම මෙයින් අදහස් කෙරේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේවා තේරුම් ගෙන පණ්ඩිත නිමිති, පණ්ඩිත ලක්ෂණ, පණ්ඩිත අපාදාන ජීවිතයෙන් පුරුදුකර ගන්නට යයි ආරාධනා කළේ.

බාල සහ පණ්ඩිත ලක්ෂණ අප විසින් අවබෝධ කරගත යුත්තේ පිරිස් අතර පරිසයක් ලෙස ගැටීමට, බෙදීමට අමනාපකම් ඇතිකර ගැනීමට හේතුවක් කර ගැනීමට නොවේ. මම පණ්ඩිතයෙක් කියා ගැටෙන්නට අවශ්‍ය නැහැ. එසේ වුවහොත් ඔහු ධර්මයේ විචරණය කරන පණ්ඩිතයෙක් නොවෙයි. ඒ අය බාල පණ්ඩිත වෙනවා. බාලකමින් වැසුණු පණ්ඩිතකමක් හදාගත් කෙනෙක් වෙනවා.

ධර්මයේ විචරණය කරන පණ්ඩිතයෙක් නම් කිසිවිටෙකත් දැනුම, අවබෝධය පවා ගැටීමකට, අමනාපයකට හේතුකාරකයක් කරගන්නේ නැහැ. තම චරිතයේ බාල ලක්ෂණ වෙත් නම් ඒවා බැහැර කරමින් පණ්ඩිත ලක්ෂණ පුරුදු කර ගනියි. අන් අය තුළ බාල ලක්ෂණ වෙත් නම් සත්පුරුෂයකු ලෙස කාරුණිකව පෙන්වා දිය හැකියි. එනම් අවමන් කිරීමේ හෝ නිග්‍රහ කිරීමේ අදහසින් නොවේ. අවට ලෝකයාට ද කියමින් නුගුණ ලෙස පතුරවමින් විපත් කරන අදහසින් නොවේ. ගුණවන්ත අම්මා කෙනෙක්, ගුණවන්ත අප්පච්චි කෙනෙක් රටට, ලෝකයාට නොකියා තම දරුවාගේ වරද නිවැරදි කරන ආකාරය ඔබට සිතා ගැනීමට පුළුවන්ද? ඒ උපමාව හොඳින් ගලපා බලන්න. ඒ පිළිබඳව සිතන්නට යයි මා ඔබට ආරාධනා කරනවා.

සත්පුරුෂ කෙනෙක් ඒලෙස තමා ආශ්‍රය කරන අය තුළ බාල ලක්ෂණ වේ නම් අවමන් කරන අදහසින්, රටට ලෝකයාට කියා පතුරවන, නිග්‍රහ

කරන අදහසින් නොව ගුණබර අම්මා කෙනෙක්, අප්පච්චි කෙනෙක් මෙන් කරුණාවෙන්මයි ඒ වරද නිවැරදි කළ යුත්තේ.

බාල ලක්ෂණ ඇති අය අවංකවම ඒවා තේරුම් අරගෙන තවදුරටත් ඒවා තම වර්තයේ පවත්වා නොගෙන, පණ්ඩිත සහ සත්පුරුෂයන්ගේ ආශ්‍රය ද ඇතුළුව, තමා නිවැරදි කර ගත යුතුය. යම් බාලයෝ බාල ලක්ෂණ, බාල ගති ලක්ෂණ ලෙස තේරුම් නොගන්නා අතර සමහර අය ඒවා බාල ගති ලක්ෂණ ලෙස සලකන්නේ නැහැ. ඒකයි වරද. ඒකයි හදාගන්න බැරි. මගේ ජීවිතයේ අඩුපාඩුවක් තියෙනවා කියා තමා එය අවබෝධ කරගත යුතුයි. සමහරු එහෙම තේරුම් නොගන්නා අතර එම බාල ගති සහ නිමිති නිවැරදි ලක්ෂණ ලෙස සිතා ගන්නට සහ පවත්වන්නට පුරුදු වී සිටිති. එනමුත් පණ්ඩිත තැනැත්තා

සාරං ච සාරනො ඤාත්වා
අසාරංච අසාරනො
තේ සාරං අධිගච්ඡන්ති
සම්මා සංකප්ප ගෝචරා

පණ්ඩිතයාගේ ලක්ෂණය නම් සාර දේ සාර හැටියටත්, අසාර දේ අසාර හැටියටත්, පිළිගැනීමයි. ඒ නිසාම යහපත් අදහස් ඇතිව සාර වූ නිවන් මඟෙහි ගමන් කරනවා. එහෙත් බාලයා සාර දේ අසාර හැටියටත් අසාර දේ සාර හැටියටත් පිළිගනී. එසේ නොවී ධර්මානුකූල විචරණය මනාව තේරුම් ගෙන බාල දේ බාල ලක්ෂණ හැටියටත්, යහපත් දේ යහපත් ලක්ෂණ හැටියටත් ගත යුතුමයි. මේ උතුම් බුද්ධ ශාසනය පවතින්නේ කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය මත බව බුදුරජාණන් වහන්සේ වරෙක ආනන්ද තෙරුණුවන්ට සඳහන් කළා. උතුම් වූ නිවන පිණිස වර්ත ලක්ෂණ වලින් යුතු සත්පුරුෂයකු වීම අවශ්‍යයි. සැමටම උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ වේවා. නිවනින් ඔබ හැමම නිවේවා.

සාධු ! සාධු ! සාධු !

www.buddhismforyou.org

සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනසුනෙහි මාසික වැඩ සටහන

- ★ සෑම පුර පසළොස්වක පොහොය දිනකම උදෑසන 6.00 සිට සවස 6.00 දක්වා පැවැත්වෙන සීල සමාදාන වැඩසටහන.

විදිනට, පූජනීය මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් දේශිත සූත්‍ර දේශනා දෙකකින් සමන්විත ධර්ම ග්‍රන්ථයක්, ධර්ම දානය ලෙසින් බෙදා දෙනු ලැබේ.
- ★ දිනපතා රාත්‍රී 7.00 ට තෙරුවන් වහන්සා විසින් සිදු කිරීම.
- ★ සෑම සෙනසුරාදා දිනකම උදෑසන 7.00 - 9.30 දක්වා පැවැත්වෙන භාවනා වැඩසටහන.
- ★ සෙනසුරාදා සවස 2.45 - 5.30 දක්වා පැවැත්වෙන ඉංග්‍රීසි දහම් පාසල.
- ★ සෑම මසකම අවසන් සෙනසුරාදා රාත්‍රී 7.00 ට පැවැත්වෙන අටවිසි බුද්ධ චන්දනාව සහ බෝධි පූජාව.
- ★ ඉරිදා උදෑසන 8.00 - 12.00 දක්වා පැවැත්වෙන සිංහල මාධ්‍ය දහම් පාසල.
- ★ සෑම මසකම අවසන් ඉරිදා සවස 3.00 - 6.00 දක්වා පැවැත්වෙන තරුණ දහම් හමුව.
- ★ සෑම මසකම අවසන් ඉරිදා සවස 4.00 - 6.00 දක්වා පැවැත්වෙන ආහාර බැංකුවෙහි පුජා සේවාව.
- ★ සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනසුනෙහි පාරම් දම් සංවිධානය මගින් සිදුකෙරෙන ශිෂ්‍යත්ව වැඩපිළිවෙල හා දීප ව්‍යාප්ත සමාජ සත්කාරය.